

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

2015

Miriam Brahová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

**Tvorba hudebně výchovného multimediálního
CD – Romu na téma “Rok české hudby 2014“**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miriam Brahová

Hudební výchova se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Romana Feiferlíková, Ph.D.

Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů.

Plzeň, 15. dubna 2015

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi s touto bakalářskou prací pomáhali. Mé rodině a přátelům za trpělivost, podporu a modlitby v období psaní této práce. Zvláštní a veliké poděkování patří mé vedoucí práce Mgr. et Mgr. Romaně Feiferlíkové, Ph.D. za její věnovaný čas a pomoc v průběhu zpracování bakalářské práce. Děkuji také Markétě Satkové, která mi pomohla s překladem do anglického jazyka. A dále bych chtěla poděkovat Kláře Mrázové a Štěpánce Uhrové za pomoc při kontrole práce po gramatické stránce.

Originál zadání práce (student obdrží od svého vedoucího práce).

Obsah

ÚVOD	4
TEORETICKÁ ČÁST	5
1 ROK ČESKÉ HUDBY	5
1.1 Historie projektu Rok české hudby	5
1.2 Rok české hudby 2014. Tvořivost a spolupráce	6
2 DĚJINY HUDBY	8
2.1 Romantismus	8
2.1.1 Novoromantismus v českých zemích	9
2.2 Bedřich Smetana	12
2.3 Antonín Dvořák	14
2.4 Hudba na přelomu 19. a 20. století v českých zemích	16
2.4.1 Leoš Janáček	17
PRAKTICKÁ ČÁST	19
3 POPIS TVORBY MULTIMEDIÁLNÍHO CD	19
3.1 Tvorba dokumentů	19
3.1.1 Převádění dokumentů do formátu PDF	20
3.1.2 Tvorba prezentace s efekty	20
3.2 Ořezávání skladeb v programu Audacity	21
4 OBSAH CD - ROMU	23
4.1 Hra Riskuj	24
4.1.1 Popis	24

4.1.2 Pravidla.....	25
4.1.3 Ukázka.....	27
4.2 Spojovačka	31
4.2.1 Popis.....	31
4.2.2 Pravidla.....	32
4.3 Osmisměrka	32
4.3.1 Popis.....	32
4.3.2 Pravidla.....	32
4.3.3 Náhled	34
4.4 Metoda poznávání skladatelů a jejich děl na základě obrázků- poznávačka	34
4.4.1 Popis.....	34
4.4.2 Pravidla.....	35
4.4.3 Náhled	36
4.5 Přesmyčka	38
4.5.1 Popis.....	38
4.5.2 Pravidla.....	38
4.5.3 Náhled	39
4.6 Test.....	40
4.6.1 Popis.....	40
4.6.2 Pravidla.....	40
4.6.3 Náhled	41
4.7 Pexeso	41
4.7.1 Popis.....	42
4.7.2 Pravidla.....	42
4.7.3 Náhled	43
4.8 Pohádky	45
4.8.1 Popis.....	45
4.8.2 Pravidla.....	45

4.8.3 Náhled	46
4.9 Bajka o lišce	47
4.9.1 Popis.....	48
4.9.2 Pravidla.....	48
4.9.3 Náhled	49
4.10 Putování za operami Bedřicha Smetany.....	50
4.10.1 Popis.....	51
4.10.2 Pravidla.....	51
4.10.3 Náhled	51
ZÁVĚR	53
RESUMÉ	54
SUMMARY	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	55
SEZNAM PŘÍLOH.....	59
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Tato práce se zabývá tvorbou hudebně výchovného multimediálního CD¹ (dále jen MMCDR) na téma Rok české hudby 2014, přičemž největší pozornost je věnována třem českým hudebním velikánům, a to Bedřichovi Smetanovi, Antonínu Dvořákovi a Leoši Janáčkovi. Předložená práce se dělí na dvě části: teoretickou a praktickou. V první části je projekt Rok české hudby 2014 představen, autorka nastiňuje jeho historii, zastavuje se u výše zmíněných vybraných skladatelů. Druhá část se zabývá tvorbou MMCDR a popisuje jednotlivé aktivity, jež vznikaly jako výukový materiál pro hodiny hudební výchovy.

Paralelně s vytvářením bakalářské práce bylo tedy vytvořeno MMCDR, na němž jsou nahrány ukázky děl vybraných skladatelů, obrázky, různé hry apod. MMCDR lze použít k procvičování témat ale také k získávání informací zábavnou formou, jimiž se zabývá první část. Obsah je zpracován v lehce dostupných počítačových programech – Microsoft Office, Microsoft Media Player a Adobe Reader.

Pravým důvodem volby tohoto tématu je jednak osobní zainteresovanost autorky práce (dříve se podobné činnosti věnovala a vytvořila vlastní CD s písněmi), jednak možnost poskytnout pedagogům materiál, který by mohli použít jako doplněk při výuce hudební výchovy na druhém stupni základních škol. Hlavním cílem bakalářské práce je tedy vytvořit hudebně výchovné multimediální CD. Dalšími cíli bakalářské práce je učitelům představit projekt Rok české hudby 2014 a inspirovat pedagogy k užívání vzniklého materiálu, případně je motivovat k tomu, aby sami vytvořili různé aktivity do hodin hudební výchovy.

¹Multimediální CD je softwarový produkt spojující obrázkové a textové s digitálním obrazem, zvukem nebo animacemi.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ROK ČESKÉ HUDBY

Rok české hudby 2014 je programem podpory české hudby, který zaštiťuje Ministerstvo kultury ČR. Autoři projektu se snaží propojit generace, regiony a podnítit spolupráci mezi kulturními, společenskými, vzdělávacími a dalšími oblastmi. Kromě toho je snahou projektu propagovat stát v zahraničí a rozvíjet domácí kulturní prostředí.²

Součástí koncepce Rok české hudby 2014 jsou hudební skladatelé a osobnosti, kteří zvláště přispěli do české hudby a jsou známi ve světě. Podstatou projektu je výročí všech skladatelů, kteří mají rok narození či úmrtí zakončen čtyřkou.³ Z toho důvodu jsou chápány tradičně a spontánně jako Roky české hudby nejen u nás ale i v zahraničí. Mezi nejznámější skladatele patří Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Leoš Janáček, Bohuslav Martinů, Josef Suk, Jan Dismas Zelenka, Kryštof Harant z Polžic a další.⁴

1.1 Historie projektu Rok české hudby

Kořeny projektu Rok české hudby sahají do roku 1924, kdy se uskutečnily velké oslavy výroční B. Smetany. O třicet let později následovaly vzpomínkové akce na dalšího českého velikána A. Dvořáka. Poté se projekt zastavil, nicméně nový impulz přišel v roce 2004, kdy uplynulo 100 let od úmrtí A. Dvořáka a 50 let od skonu L. Janáčka.⁵

Zejména díky těmto dvěma událostem vznikl program Česká hudba 2004 – nedílná součást evropské kultury, což byl nástroj „*státní finanční a propagační podpory a zároveň nástroj motivace k realizaci projektů ve vyšší dramaturgické rozmanitosti a kvalitě.*“⁶ V tomto roce vzniklo první CD Antologie české hudby, filmový sběrný dokument České hudební nebe a putovní výstava Osobnosti české hudby: Smetana –

²Yearof Czech Music. *Rok české hudby: rok české hudby* [online].

³Tamtéž.

⁴Němeček, M. *Příprava a realizace programu „Rok české hudby 2014: tvořivost a spolupráce“*, s. 11-15.

⁵Tamtéž, s. 4.

⁶Tamtéž, s. 4.

Dvořák – Janáček (expozice navštívila 28 zemí a také byla ohodnocena jako nejlepší hudební projekt v českých centrech v roce 2004).⁷

Součástí programu, jehož se zúčastnili profesionálové i amatéři, bylo mnoho projektů různých žánrů. Poprvé sem byly zařazeny žánry pop a jazz. *Program se uskutečnil ve 40 zemích Evropy, Severní i Jižní Ameriky a Asie.*⁸ Nejednalo se pouze o koncerty, ale také o výstavy, promítání filmů apod. Dohromady se uskutečnilo 1783 akcí, z toho 1353 koncertů, 252 inscenací, 86 výstav, 20 filmů, 16 publikací, 19 konferencí atd. Nejvíce akcí se kromě ČR konalo v Německu, Francii, Anglii, Polsku a Rakousku.⁹

1.2 Rok české hudby 2014. Tvořivost a spolupráce¹⁰

*„Chce využít nejen spontánního zvýšení zájmu v zahraničí o českou kulturu, ale podpořit finančně, organizačně a propagačně také domácí prostředí. Využít synergií¹¹ regionálních, časových i tematických, abychom zvýšili efekt a kvalitu toho, co máme a umíme. Důraz je kladen na práci s dětmi, s mládeží, na vyhledávání nástrojů pro oslovení publika, oživení různých tradičních i netradičních lokalit a prostor, spolupráci s médii, propojování lidí a projektů, vícezdrojové financování“.*¹²

Hlavním mottem projektu je tvořivost a spolupráce. Strategie k části domácí a zahraniční je zcela odlišná. V ČR chtějí organizátoři využít existujících kapacit – materiálních i lidských. Dále usilují o to jít i cestou synergie, koordinace a zkvalitnění sebereflexe. Cílem je investovat do dlouhodobějších aktivit. Důraz je kladen na zapojování nejmladší generace, neprofesionálů, handicapovaných, seniorů atd. V zahraničí je však důraz kladen na využití programu jako nositele „značky“ České republiky. *„Program může*

⁷Tamtéž, s. 4.

⁸Tamtéž, s. 4.

⁹Tamtéž, s. 4.

¹⁰Celý název Rok české hudby 2014 je Rok české hudby 2014: tvořivost a spolupráce. „Hlavními pilíři“ je právě spolupráce a tvořivost a to je také motto.

¹¹Synergie je součinnost, spolupráce nebo spolupůsobení. Je to takový způsob spolupráce dvou a více činitelů či sil, který vede k tomu, že jejich společný výsledný účinek je vyšší než pouhý součet účinků individuálních.

¹²Yearof Czech Music. *Rok české hudby: rok české hudby* [online].

příspěť k naplnění jedné z priorit zahraniční politiky ČR („posilovat pozitivní obraz a vnímání ČR v zahraničí“)^{13,14}.

Rok české hudby spolupracuje rovněž s médii, například v zahraničí se bude využívat Evropská vysílací unie (EBU),¹⁵ ale také nové sítě opírající se o mobilní a internetové technologie.¹⁶ Základním cílem Roku je využít spontánně vzniklé kulturní aktivity k propagační strategii české kultury a Česka v domácím prostředí, ale i v zahraničí.

Česká hudební kultura je v zahraničí známá, protože některá výročí tuzemských skladatelů (například A. Dvořáka, L. Janáčka a dalších) byla prohlášena světovými kulturními výročími UNESCO.¹⁷

Z konference pořádané hudební sekcí Institutu umění a Českou hudební radou vzešla publikace *Národní identita v české hudbě*. Na začátku jsou zařazeny spíše obecné články, avšak jsou zde i konkrétnější příspěvky, o které se postarali jak osobnosti z ČR tak i ze zahraničí. Například kapitoly *Odkaz Bedřicha Smetany – vývoj a proměny jeho recepce*, *A. Dvořák jako český národní muzikant? Anebo Let vězněného orla*. Poslední je věnována L. Janáčkoví.¹⁸

¹³Němeček, M. *Příprava a realizace programu „Rok české hudby 2014: tvořivost a spolupráce“*, s. 6.

¹⁴Tamtéž, s. 6.

¹⁵Evropská vysílací unie je evropské sdružení/ světové společenství veřejnoprávních sdělovacích prostředků (např. rozhlas a televize). Je zde zapojeno 73 členů v 56 zemích po celé Evropě i mimo ni. Vznikla 2. února 1950 ve švýcarské Ženevě. Zde je Česká republika zastoupena Českým rozhlasem a Českou televizí již od roku 1993.

¹⁶Němeček, M. *Příprava a realizace programu „Rok české hudby 2014: tvořivost a spolupráce“*, s. 7.

¹⁷Tamtéž, s. 7.

¹⁸Dohnalová, L. *Národní identita/y v české hudbě*, s. 5.

2 DĚJINY HUDBY

Tato kapitola se věnuje třem vybraným hudebním skladatelům, kteří mají veliký význam v české hudbě. Hudební skladatelé byli vybráni kvůli tomu, že jsou zařazeni do výše zmíněného projektu Rok české hudby a patří mezi oblíbené interprety autorky této bakalářské práce. Pro širší zasazení do kontextu jsou v následujícím textu nejdříve popsána období, v nichž zmiňovaní skladatelé žili, až poté je pozornost zaměřena na život jednotlivých umělců.

2.1 Romantismus

„Od počátku 19. století byla hudba považována za nejvýznamnější obor umění. Byla v pravdě romantická, neboť vyjadřovala nejlépe ze všech umění náladu, touhy, fantazii a působila bezprostředně na city posluchače. Měla největší schopnost svými specifickými prostředky umělecky ztvárnit nový filosofický názor vyvyšující cit nad rozum, nový vztah člověka k životu a společnosti.“¹⁹

Romantismus je umělecký směr trvající zhruba od roku 1810 do roku 1920. Tento termín byl odvozen od francouzského slova román²⁰. Skladatelé se tedy v tomto směru nechávali ovlivňovat city, fantazií a pohádkovými myšlenkami, jelikož jedním ze znaků romantismu je touha po nadpřirozených a mnohdy neuskutečnitelných věcech. Umělci unikají z reality do pohádek, historie či přírody, ve které objevují tajemno. Toto období proniklo do všech druhů umění, tedy do literatury, výtvarného umění, hudby, filosofie i do architektury.²¹

Mezi znaky hudby v tomto období patří zpěvná, přerušovaná melodika, kde rytmus je s využitím triol²² a synkop²³. Je zde využívána chromatika a také je častá alterace²⁴.

¹⁹Smolka, J. *Dějiny hudby*, s. 399.

²⁰Román je literárně obsáhle obvykle prózou psané literární dílo s rozsáhlým dějem. Zachycuje značné množství situací, událostí a vztahů.

²¹Burrows, J. Wiffen, Ch. Ainsley, R. *Klasická hudba*, s. 167.

²²Triola je skupina tří not hraných v době určené pro dvě noty stejné hodnoty. Označuje se číslicí tři nad notami nebo pod nimi a jsou spojeny obloučkem.

²³Synkopa je rytmický útvar vznikající přesunutím přízvuku z těžké doby na lehkou.

²⁴Alterace je chromatická změna v dané diatonické tónině.

Objevují se specifické barvy nástrojů a zvětšení orchestrů o harfu, anglický roh a bicí nástroje. Mezi další typický znak patří rozvoj virtuozity a národních škol. Hudba se dostává do nového prostředí, jako jsou velké koncertní sály nebo divadla. Mezi hlavní velké formy patří symfonie v rámci programní hudby²⁵ (programní symfonie), symfonická báseň²⁶ (např. cyklus *Má vlast* od Bedřicha Smetany, který je složen z šesti symfonických básní) a hudební drama²⁷ (především v operách). Dále se vyskytuje záliba v drobných formách, jako například v písni, rapsódii²⁸, fantazii atd.²⁹

V hudbě se romantismus dělí na ranou, novoromantickou (rozvinutý romantismus) a pozdní fázi. Největší pozornost bude v následujícím textu však věnována období novoromantismu v českých zemích, neboť právě sem spadají dva hudební velikáni – B. Smetana a A. Dvořák.

2.1.1 Novoromantismus v českých zemích

Druhá polovina 19. století byla obdobím prudkého rozvoje českého kulturního dění. Po pádu Bachova absolutismu se vyskytly příznivé podmínky pro rozvoj hudby s důrazem na národní život. „*V časově nerozlehlém úseku se podařilo v českých zemích vybudovat svébytnou a v porovnání s vývojem v ostatní Evropě moderní národní hudební kulturu.*“³⁰

Velkého rozmachu se dočkal pěvecký projev. Začínají vznikat sborová tělesa, nejdříve mužská a později i smíšená. Sborová tělesa v tomto období nemají pouze význam hudební, ale fungují také jako centra společenského dění, jež přispěla k rozvoji národního života mladé buržoazie. Koncerty těchto pěveckých spolků měly spíše formu zábavnou.

²⁵Programní hudba jsou skladby, v nichž se autor snaží posunout fantazii posluchače ke svému záměru.

²⁶Symfonická báseň je jednovětá orchestrální skladba s charakteristickým programním zaměřením a většinou literárním námětem.

²⁷Hudební drama je operní druh, který vytvořil R. Wagner ve snaze o dramatickou pravdivost a rovnováhu hudby a dramatu v opeře.

²⁸Rapsódie je hudební druh, pro který je typické střídání kontrastů rytmu a tempa. Je to volná forma, která má dramatický obsah.

²⁹Šormová, K. Virtuální Muzikologie. Romantismus. [online]; Fajfrlíková, M. *Významní čeští klavírní interpreti a pedagogové v 19. století*. [online].

³⁰Smolka, J. *Dějiny hudby*, s. 466.

Postupně vznikla velká pěvecká tělesa, konkrétně v roce 1860 Beseda brněnská, o rok později Hlahol pražský, v roce 1862 Hlahol plzeňský atd. „*Jako první smíšený sbor se v roce 1866 ustavil v Praze smíšený sbor hudebního odboru Umělecké besedy.*“³¹ Díky existenci velkého počtu spolků vzniklo mnoho sborové literatury, jejímiž hlavními autory u nás byl například B. Smetana, Pavel Křížkovský, A. Dvořák atd. Rozmach činnosti těchto pěveckých spolků měl spíše charakter amatérský a bylo potřeba vybudovat i profesionální hudební scénu, jež by svými kvalitami obstála vedle německé hudební kultury. Prázdný prostor v pěvecké sféře zaplnila opera.³²

Opera tehdy byla v centru pozornosti a pro její provozování bylo vybudováno Prozatímní divadlo, které je dnes součástí Národního divadla. Období 1866 – 1874 bylo pro rozvoj české operní scény významné, protože v těchto letech byl vedoucím kapelníkem B. Smetana. „*Jeho zásluhou bylo zaměření na pokrokovou ideově závažnou programovou orientaci a zvýšila se umělecká úroveň operního souboru.*“³³ 16. května 1868 se konalo slavnostní položení kamene Národního divadla a poprvé bylo slavnostně otevřeno 2. června 1881 Smetanovou operou Libuše. I když divadlo 12. srpna 1881 vyhořelo, díky národních sbírek bylo rychle postaveno a titulem 18. listopadu 1883 opět otevřeno stejným hudebním titulem. Samostatné české divadlo podnítilo vznik původních českých operních děl. V roce 1866 měly premiéru Smetanovy opery Braniboři v Čechách a Prodaná nevěsta. Druhá zmíněná se stala nejúspěšnější a nejčastěji hranou českou operou. Již roku 1874 se konalo její 55. představení, téhož roku se také konaly první premiéry oper A. Dvořáka (už v roce 1882 byla Prodaná nevěsta uvedena stokrát).³⁴

„*Koncertní život v našich zemích se ve srovnání s dalšími evropskými městy vyznačoval v 60. letech 19. století náhodností a nesoustavností, která nemohla vést ke zvyšování uměleckého vkusu publika.*“³⁵ V Praze se během vývoje 60. a 90. let podařilo přejít od obrozeneckých pestrých pořadů k uměleckým pořadům novodobého charakteru.

³¹Smolka, J. *Dějiny hudby*, s. 466.

³²Šormová, K. *Romantismus*. [online].

³³Smolka, J. *Dějiny hudby*, s. 467.

³⁴Tamtéž, s. 466 – 468.

³⁵Tamtéž s. 468.

V roce 1863 vznikla Umělecká beseda³⁶, v níž vedl hudební odbor B. Smetana a která byla důležitým činitelem v těchto letech. V období 1864 – 1865 se uskutečnily první pokusy o abonentní symfonické koncerty. Jiná česká města mimo Prahu neměla stálá symfonická tělesa, proto byly ke kantátovým produkcím zvány posádkové hudby doplněné amatéry. L. Janáček v Brně založil a umělecky vedl orchestr Besedy brněnské, který spoluúčinkoval při uvádění oratorií³⁷ a kantátové hudby^{38, 39}.

Součástí hudební kultury bylo provozování hudby na kůrech, do níž neměly pronikat světské prvky a jejímž doprovodem mohly být pouze varhany. V souvislosti s tím byla založena v Brně roku 1882 varhanická škola, kterou vedl L. Janáček.⁴⁰

Narůstáním potřeby reprodukčních sil a zájmu o amatérskou hudbu se začala rozvíjet činnost soukromých škol. „*V hudbě bylo historickou nezbytností vytvořit výrazná umělecká díla v oblastech, které vyzdvihoval novoromantický směr.*“⁴¹ Jednalo se zvláště o operu, protože k ní byl upřený zájem společnosti. Pro vývoj hudby v českých zemích měl význam rozvoj hudební kritiky, hudební vědy a hudebního časopisectví (například vycházel časopis Dalibor a do 20. století rovněž Hudební listy, jež redigoval L. Janáček).⁴²

³⁶Umělecká beseda je spolek umělců během let 1863 – 1951. Sdružovala spisovatele, výtvarníky a hudebníky usilující o všestranný rozvoj národně umělecké a kulturní dění. Vedle vlastní organizace uměleckého života se stala významnou institucí kulturní a osvětovou, zejména pořádáním veřejných kulturních akcí.

³⁷Oratorium je cyklická vokálně instrumentální skladba, která je komponovaná původně na duchovní náměty s epickým pojetím a provozovaná zpravidla koncertně.

³⁸Kantáta je vokálně instrumentální hudební druh, který začátkem 17. století znamenal zpívané skladby na rozdíl od hraných. Dnes je kantáta rozměrnější skladba a většinou je oslavou písní pro sbor, sóla a orchestr.

³⁹Smolka, J., s. 469.

⁴⁰Tamtéž.

⁴¹Tamtéž s. 471.

⁴²Tamtéž s. 472.

2.2 Bedřich Smetana

„Cílem je ukázat, že my Češi jsme obdařeni tvořivou silou, že i my máme vlastní výraznou hudbu. Byl jsem první, kdo měl odvahu vstoupit na bojiště, ale nepodleh jsem, a tak to je moje odměna.“⁴³

Narodil se 2. března 1824 v Litomyšli a zemřel 12. května 1884 v Praze. Je nazýván zakladatelem novodobé české národní hudby a díky tomu je označen i „za jeden z nejvýraznějších hudebních symbolů, s nímž se v hudební oblasti naší národní identitu spojujeme a jehož odkaz vnímáme dnes již zcela samozřejmě jako nepochopitelnou součást našeho kulturního dědictví“⁴⁴ Narodil se jako syn panského sedláka Františka Smetany a od dětství se učil na housle a klavír. Po ukončení základní školy šel studovat gymnázium. Rodina se v roce 1831 odstěhovala do Jindřichova Hradce. Právě odtud pochází jeho první zaznamenaná skladba Kvapíček D dur pocházející z roku 1832. B. Smetana dostudoval gymnázium v Plzni, kde také často koncertoval při zábavách mladé společnosti. Mladý umělec oslňoval vlastními klavírními skladbami, jako je například Louisinina polka, polka Ze studentského života, Vzpomínka na Plzeň atd.⁴⁵

Zásadní vliv na skladatele mělo studium u Josefa Proksche. Vyučování z počátku spočívalo v kompozici⁴⁶ a kontrapunktu⁴⁷, ale později bylo zaměřeno na samostatnou tvůrčí činnost. Studoval i skladby velkých autorů jako byl Johan Sebastián. Bach, Wolfgang. Amadeus. Mozart a Ludvig von Beethoven. V srpnu 1848 se mu podařilo otevřít si hudební školu. Rok poté se oženil s Kateřinou Kolářovou, která po deseti letech manželství zemřela na tuberkulózu. Tragédií byla pro B. Smetanu také ztráta tři ze čtyř dcer. V roce 1860 se podruhé oženil s Barborou Ferdinandovou. V období 1856 – 1861

⁴³Dohnalová, L. *Czech music*, s. 3.

⁴⁴Dohnalová, L. *Národní identita/y v české hudbě*, s. 39.

⁴⁵Burrows, J. Wiffen, Ch. Ainsley, R. *Klasická hudba*, s 294; Smolka, J., s. 472 – 473.

⁴⁶ Kompozice je nauka o skladbě (komponování /v přeneseném významu hudební skladba), neboli tvoření hudby.

⁴⁷Kontrapunkt je soubor kompozičních technik vícehlasé hudby, založené na spojování různých současně zaznívajících melodií. Nauka o kontrapunktu je jednou z důležitých složek hudební teorie.

bylo místem jeho působení Švédsko – Göteborg, kde vznikla symfonická báseň Valdštyňův tábor. Po návratu ze Švédska se stal sbormistrem Hlaholu.⁴⁸

B. Smetana ukončili kompozici první opery Braniboři v Čechách v roce 1863. V roce 1866 následovala opera Prodaná nevěsta, jejíž definitivní plně prokomponovaná verze je z roku 1870. Téhož roku získal místo v Prozatímním divadle jako kapelník. Opera Dalibor měla premiéru 16. května 1868 a v roce 1872 ukončil kompozici opery Libuše. V opeře Dvě vdovy využívá B. Smetana taneční polkový charakter.⁴⁹

I když v říjnu 1874 skladatel zcela ohluchl, právě v následujícím období vytvořil svá vrcholná díla, těmi jsou opery Hubička, Tajemství a Čertova stěna. Z komorní hry je to smyčcový kvartet č. I e moll Z mého života, jíž dokončil roku 1876. Složil také tři ženské sbory (Má hvězda, Přiletěly vlaštovičky a Západ slunce). Ze symfonické tvorby se jedná o šestidílný cyklus symfonických básní Má vlast obsahující Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájů, Tábor a Blaník, který je geniálním propojením základních myšlenek cyklu. Z klavírní tvorby pak lze hovořit o dvoudílném cyklu českých tanců (první díl obsahuje čtyři polky a druhý sestává z částí: Furiant, Slepíčka, Oves, Medvěd, Cibulačka, Dupák, Hulán, Obkročák, Sousedská, Skočná).⁵⁰

*„Nejdůležitějším přínosem Smetanovým je spojení národních rysů hudby se soudobými podněty a vytvoření významných skladeb, z nichž se mohli učit, jimi inspirovat a na ně navazovat další skladatelé“.*⁵¹

B. Smetanovi se ještě za jeho života nedostalo celonárodního uznání a byla mu přiřazená role tvůrce národní hudby. Na sklonku života nebyl odkaz B. Smetany zdaleka vnímán v celé jeho šíři a významu. V běžném repertoáru nebyly všechny jeho opery ani dvě desetiletí po jeho smrti. Teprve až v roce 1893 se v Národním divadle uskutečnil

⁴⁸Smolka, s. 473.

⁴⁹Smetana Bedřich (1824 – 1884). [online].

⁵⁰Šormová, K. *Romantismus*. [online].

⁵¹Smolka, J., s. 479.

cyklus Smetanových oper a objevil se návrh na zařízení Smetanova muzea, které bylo založeno v roce 1926 a stalo se vůbec prvním specializovaným muzeem.⁵²

2.3 Antonín Dvořák

Narodil se 8. září 1841 v Nelahozevsi a zemřel 1. května 1904 v Praze. Vedle B. Smetany má základní význam pro českou hudbu. „*Síla jeho originální tvůrčí osobnosti byla rozpoznána a oceněna doma i v zahraničí, kde dosáhl mimořádných úspěchů.*“⁵³ Jeho umělecký odkaz patří k základním pilířům evropského kulturního dědictví a v mezinárodním kontextu je nejhranějším českým autorem a nejproslulejším českým umělcem. Jeho díla byla provozována špičkovými interprety v mnoha zemích Evropy. A. Dvořák položil základy české kantátové a oratorní tvorby a jako první seznámil Evropu s českou moderní hudební kulturou. Jeho hudba má klíčový význam pro vnímání českých zemí v kontextu evropských kulturních dějin. Je jedním z umělců, kterým se podařilo vyjádřit pocit lidského štěstí.⁵⁴

Narodil se do rodiny řezníka a hospodského a sám se řeznictví vyučil. Již od dětství pokračoval v tradici rodového muzikantství. A. Dvořák hrál na housle, violu a varhany. Symfonii c moll č. I Zlonické zvony složil v roce 1865 jako vzpomínku na Zlonice, kde žil od svých 13 let. Vystudoval pražskou varhanickou školu a po studiích hrál jako violista v přední pražské kapele Karla Komzáka, s níž přešel v r. 1862 do Prozatímního divadla. Zde zhruba devět let A. Dvořák hrál a často pod taktovkou B. Smetany. Oženil se 1873 s Annou Čermákovou.⁵⁵

Komponoval bez pedagogického vedení a sám se učil na skladbách, které poznával na koncertech, v divadle a podobně. Byl vynikající melodik, v závěru 70. let převládala inspirace slovanskou inspirací, ale pobytem ve Spojených státech amerických byl částečně ovlivněn i černošskou hudbou (což jsou spirituály, pentatonika). V jeho rané etapě složil

⁵²Dohnalová, L. *Národní identita/y v české hudbě*, s. 39-45.

⁵³Smolka, J., s. 482.

⁵⁴*Dílo a osobnost Antonína Dvořáka* [online].

⁵⁵*Období po roce 1860 (ca 1860 – 1900)*. [online].

například Koncert pro violoncello A dur, operu Alfred a Král uhlíř. Moravskoslezské dvojzpěvy a Slovanské tance zapůsobily v Evropě svou svěžestí i invenčním bohatstvím. V moravských lidových písních A. Dvořák použil módy, kterými ozvláštnil některé své skladby (např. Symfonické variace). V období let 1873 – 1882 vznikly Slovanské tance, Slovanské rapsodie, Smyčcový kvartet Es dur, opera Dimitrij atd.). Druhá řada Slovanských tanců, stejně jako opera Jakobín (ta měla premiéru roku 1889) nebo klavírní trio Dumky, vznikla v období 1882 – 1892. Již v roce 1891 začal učit na pražské konzervatoři.⁵⁶

V letech 1892 – 1895 vedl Národní konzervatoř a věnoval se výuce kompozice v New Yorku. V tomto americkém období vznikla A. Dvořákova slavná díla, jimiž jsou Symfonie č. 9 Z Nového světa, Biblické písně, Koncert b moll pro violoncello a orchestr. Zkomponoval čtveřici symfonických básní podle Erbenovy kytice, mezi ně patří Vodník, Polednice, Zlatý kolovrat a Holoubek. Dále vznikly opery Čerta a Káča, Rusalka, která je u českého publika nejoblíbenější operou vedle Smetanovy Prodané nevěsty, a Armida.⁵⁷

„Hudební řeč Antonína Dvořáka vždy znovu uchvacuje svou svěžestí, melodickou invencí, rytmickou originalitou a orchestrální fantazií. Do komplikované umělecké problematiky poslední čtvrtiny 19. století vstoupilo Dvořákovo dílo jako hudba vnitřně opravdová, citově hluboká, plná zdravého životního kladu a radosti.“⁵⁸ Vytvořil přes 200 kompozic různého formálního zaměření a rozsahu. Byl mistrem v instrumentální hudbě a na rozdíl od B. Smetany představuje v české hudbě typ skladatele, jehož díla nejsou tak často vázána k mimohudebním představám. Byl mistrem kompoziční techniky a promyšlenosti tematické práce (například v Symfonii „Z Nového světa“). V ouverturách je volnost a básnivost (například v trilogii Příroda – Život – Láska).⁵⁹

A. Dvořák se veřejně a hrdě hlásil ke svému češství a uvědomoval si svoji loajalitu i zodpovědnost vůči mladé české kultuře. V Anglii vystupoval od počátku jako vyslanec a díla, která později vznikla na anglickou objednávku, komponoval vědomě jak pro britské

⁵⁶Smolka J., s. 482 – 487.

⁵⁷Tamtéž s. 484.

⁵⁸Tamtéž s. 484.

⁵⁹Tamtéž s. 486.

publikum, tak i pro větší zviditelnění české hudby. Jednalo se o následující díla: Svatební košile, Symfonie d moll, Svatá Ludmilo a Requiem. Ze strany českého publika byly ohlasy na Dvořákova díla a působení po celý jeho život veskrze pozitivní⁶⁰. „Dvořákovi se dostalo významných oficiálních poct, k nimž patřilo jmenování čestným doktorem Univerzity Karlovy a členství v nově založené České akademii věd a umění.“⁶¹ Koncem 70. let Německo otevřelo A. Dvořákovi cestu mezinárodní proslulosti.⁶²

2.4 Hudba na přelomu 19. a 20. století v českých zemích

Přelom 19. a 20. století byl ve znamení mnohostranného rozvoje české společnosti. Je tedy vzrůstem českého umění, včetně hudby, které je patrné na vzrůstu českých institucí. V Praze vznikají nové prostory pro provozování hudby, například Rudolfinum, které je později zvané Domem umělců, Obecní dům se Smetanovou síní. V roce 1896 vzniká Česká filharmonie a od roku 1892 působí České kvarteto.⁶³

Toto období představuje novodobí rozvoj české hudební kultury. Významné kriticko-realisticky orientované operní dílo - Janáčkova Její pastorkyňa - začalo velký přerod české hudby k novým stylovým perspektivám.⁶⁴ „Drobné novátorské podněty ostatní evropské hudby se dotkly české tvorby v různé míře.“⁶⁵ V malé míře se zde projevil italský verismus⁶⁶, který je patrný jen na jednotlivých místech slohově jinak orientovaných děl (například v některých scénách Janáčkova Osudu). Impresionismus však v našich zemích zapůsobil výrazně zejména svou zvukově opojnou harmonií a ténbrovou barevností. Pouze jediný český skladatel této generační skupiny obohatil českou hudbu o novátorské

⁶⁰Dohnalová, L. *Národní identita/y v české hudbě*, s. 46 – 55.

⁶¹Tamtéž, s. 49 – 51.

⁶²Tamtéž, s. 51.

⁶³Smolka, J. *Dějiny hudby*, s. 579.

⁶⁴Šormová, K. *Hudba 1. poloviny 20. století (1900-1945)*. [online].

⁶⁵Smolka, J. *Dějiny hudby*, s. 580.

⁶⁶Italský verismus je italský umělecký směr přelomu 19. a 20. století usilující o pravdivé vyjádření skutečnosti. Verismus je jinak hudebně operní styl vzniklý v 90. letech 19. století v Itálii, libující si v naturalistických až drastických scénách. Zaměřuje se v hudebním projevu spíše na jednoduchost, rytmickou melodii, působivou harmonii a instrumentaci. Využívá i některé tehdejší hudební novinky.

přínosy, dospěl k zcela osobitému slohu a hudebnímu vyjadřování tak, že předznamenalo pozdější novátorské úsilí 20 a 30. let. Tím hudebním skladatelem byl L. Janáček.⁶⁷

2.4.1 Leoš Janáček

L. Janáček se narodil 4. července 1854 v Hukvaldech a zemřel 12. prosince 1928 v Ostravě. Pocházel ze severomoravského Lašska, kde byl jeho otec učitelem. Zde se také už v mládí seznámil s rázovitou lidovou hudební kulturou. Od 11 let byl fundatistou⁶⁸ kláštera ve Starém Brně. Později studoval v učitelském ústavu. V letech 1874 – 1875 byl posluchačem varhanické školy v Praze a v letech 1879 – 1880 studoval konzervatoř v Lipsku. V roce 1881 se oženil se svojí žákyní Zdeňkou Schulzovou.⁶⁹

Po návratu z Lipska založil v Brně varhanickou školu, kde byl jejím ředitelem do roku 1919, kdy byl tento ústav proměněn na konzervatoř. Kromě toho ještě učil na gymnáziu a v učitelském ústavu, byl dirigentem sboru a orchestru filharmonického spolku Beseda brněnská, kde r. 1890 zanechal činnosti. Působil jako hudební kritik, psal hudebně teoretické články a knihy, psal folkloristické studie, organizoval český hudební život v Brně, psal fejetony do Lidových novin, mezi léty 1884-1888 redigoval časopis Hudební listy, do něhož psal odborné články a kritiky. Od roku 1919 vyučoval skladbu ve zvláštní třídě pražské mistrovské školy konzervatoře.⁷⁰

Mezi jeho rané skladby patří Suita pro smyčcový orchestr, Zdenčiny variace z roku 1880, první opera Šárka. Na přelomu 80. a 90. let se stal folklor pro Janáčka zdrojem pro jeho kompoziční fantazii. Z tohoto období pochází šestice Lašských tanců. Přelomem jeho tvorby je opera Její pastorkyňa, která vznikala během let 1894 – 1903. Zde se také vyhrnil jeho osobitý sloh. Úspěšnou premiéru měla v lednu 1904, ale v Praze byla přijata až v roce 1916. „*V operách Janáček postupoval obráceně: ne od zápisu slyšeného nápěvku, ale od*

⁶⁷Tamtéž, s. 579 – 580.

⁶⁸Fundatista je poživatel fundace, majetkový základ věnovaný k nějakému společenskému účelu.

⁶⁹Šormová, K. *Hudba 1. poloviny 20. století (1900-1945)*. [online].

⁷⁰Smolka, J., s. 581 ; Janáček, L. *Thema con variazioni: korespondence s manželkou Zdeňkou a dcerou Olgou*. s. 5.

představy, jak by v dané dramatické situaci mluvila příslušná dramatická postava, dospívá k pěvecky stylizovanému nápěvkovému melodickému vyjádření.“⁷¹

L. Janáček ve svých skladbách nejčastěji pracoval se souhrou hlavní melodické nebo melodicko-harmonické a takzvanými sčasovky.⁷² Mezi jeho další skladby patří opery *Osud*, *Výlety pana Broučka*, jedinečné satiricko-fantastické hudební drama, dále cykly *Po zarostlém chodníčku*, *V mlhách*, komorní kantáta *Říkadla*, *Glagolská mše*, která je jeho velkolepou kantátovou skladbou. Z komorní hudby se zachovala skladba *Pohádka pro violoncello a klavír*.⁷³ Jeho poslední orchestrální dílo je *Symfonieta*, která vznikla v Brně roku 1928.⁷⁴

⁷¹Smolka, J. *Dějiny hudby*. s. 583.

⁷²Sčasovka Jakýkoliv výrazný rytmický útvar vytvořený z několika tónů.

⁷³Smolka, J., s. 584 – 587.

⁷⁴Burrows, J. Wiffen, Ch. Ainsley, R. *Klasická hudba*, s. 301.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 POPIS TVORBY MULTIMEDIÁLNÍHO CD

Tato kapitola se zabývá tvorbou multimediálního CD, které vznikalo při psaní bakalářské práce a je její součástí.

Je nutno podotknout, že jde o podrobný popis, jak vznikalo toto CD. Nejde o učební materiál a odbornou práci, podle kterých by se měli všichni řídit. Autorka má omezené schopnosti pro tvorbu multimediálního CD, jelikož nestuduje výpočetní techniku, ale studuje hudební výchovu. Jde tedy pouze o popsání jeho schopností a dostupných možností, které použila při tvorbě CD.

Popis však může sloužit jako pomůcka učitelům, kteří si podobné dokumenty obsažené na CD budou chtít vytvořit anebo si budou chtít vytvořit podobné CD samostatně. Tento popis, umožňující pomoc při tvorbě návrhů her, aktivit a testů do hodin hudební výchovy či jiného předmětu, tedy může sloužit jako inspirace pro další učitele.

3.1 Tvorba dokumentů

Multimediální CD této práce obsahuje dokumenty ve Wordu, Excelu, PowerPointu. Dokumenty, které jsou tvořeny v Excelu a Wordu, jsou převedeny i do formátu PDF.

Při tvorbě výše zmíněných dokumentů autorka práce předpokládala základní počítačovou gramotnost. Tato kapitola se tedy nezabývá podrobným popisem všech již vzniklých dokumentů. Jsou zde vybrány pouze dva body, kterými se kapitola detailněji zabývá. Tím prvním je převedení psaného dokumentu ve Wordu do formátu PDF. Druhým bodem je podrobnější pozastavení u tvorby prezentací s efekty v PowerPointu, tento bod je vysvětlen na již vytvořeném pexesu, metodě poznávání skladatelů a jejich děl na základě obrázků (dále jen poznávačka).

Pexeso slouží k vysvětlení vkládání odkazů na snímek a poznávačka slouží k vysvětlení vkládání efektů.

3.1.1 Převádění dokumentů do formátu PDF

Pokud je vytvořený dokument ve Wordu a jeho obsah je potřeba převést do formátu PDF, je zapotřebí držet se následujícího postupu.

- Myší klikneme na „Soubor“.
- Z nabídky zvolíme „Uložit jako“.
- V tabulce, která se objeví, je potřeba kliknout na šipku v nabídce „Uložit jako typ“.
- Nakonec se z nabídky zvolí „Formát PDF“.

3.1.2 Tvorba prezentace s efekty⁷⁵

Na CD je Pexeso, Poznávačka a hra Riskuj tvořeno v PowerPointu, jako prezentace, která slouží pro promítání žákům na projektor, protože je lepší když to celá třída může vidět najednou a mít tyto aktivity před očima.

Při vytváření prezentací byly použity i některé efekty, které tento program nabízí, proto je zde napsán postup pro vkládání těchto efektů.

Efekty můžou celkovou prezentaci obohatit a mohou pomoci snadnějšímu zapamatování informací. Úvodní a závěrečné efekty jsou nejběžnějším typem Animace efektů. Ty také byly použity i v již výše zmíněných vytvořených dokumentech a u nich je níže popsán postup vkládání.

Efekty by se měly používat v prezentaci s mírou, jsou určeny k tomu, aby daly prezentaci určitou dynamičnost, nebo pomáhaly při snazším zapamatován. Přemíra efektů může odpoutat pozornost, či rozptylovat.

Přejdeme k popisu vkládání animací do prezentací:

- **Krok 1:** Označí se text, ke kterému chceme vložit animaci.
- **Krok 2:** V horní liště otevřeme kartu „Animace“.

⁷⁵ Microsoft. *Základy animace u prezentace*. [online].

- **Krok 3:** Rozklikneme nabídku animací a z úvodních efektů zvolte jakýkoliv efekt.
- **Krok 4:** Pro přehlednost se animace může přehrát. K přehrávání animace slouží tlačítko umístěné pod kartou „Soubor“ označené „Náhled“.
- **Krok 5:** Pokud se vám vybraná animace líbí, stačí jen uložit.

3.2 Ořezávání skladeb v programu Audacity

Příložené CD k této práci obsahuje pouze ukázky skladeb, protože plná verze celé skladby je chráněna autorskými právy.

Pokud není k dispozici nahrávka vlastní interpretace skladby a je použita verze chráněná, je zapotřebí skladby oříznout na předepsanou povolenou dobu. Pro tuto práci jsou skladby oříznuty na půl minuty. K ořezávání skladeb autorka vybrala program Audacity⁷⁶, který tuto funkci umožňuje.

V Audacity lze zvuk ztlumit, zesílit, odstranit šum a podobně. To lze sice i v jiných programech, ale autorka zvolila program, s nímž má již zkušenosti z předešlé vlastní tvorby CD.

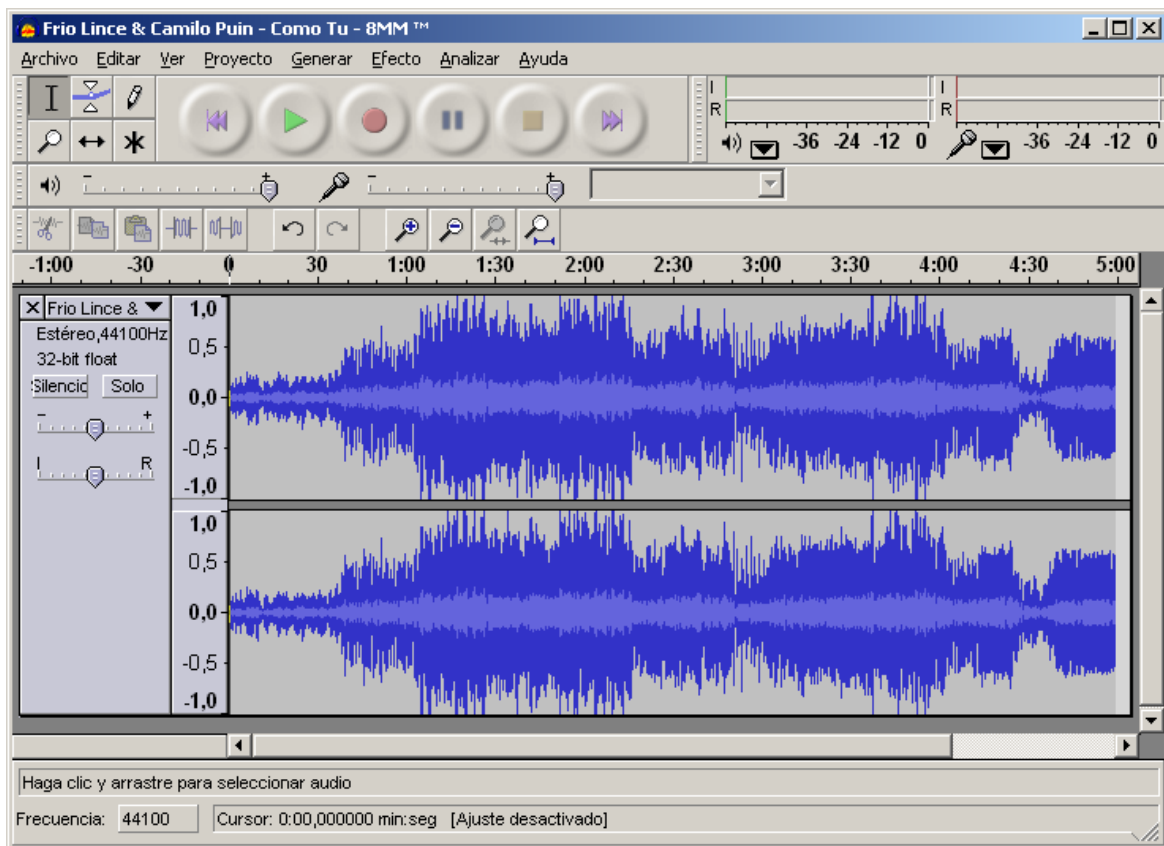
Nyní jsou zde popsány jednotlivé kroky ořezávání skladeb:

- **Krok 1:** V první řadě je nutné si shromáždit všechny skladby, které se budou vkládat na CD.
- **Krok 2:** Pokud v počítači není program Audacity, je potřeba tento program stáhnout a nainstalovat.
- **Krok 3:** Po nainstalování je nutné Audacity otevřít – kliknout na „Soubor“ (vlevo na horní liště) – kliknutím zvolit možnost „Otevřít“ – zvolte si skladbu, kterou chcete oříznout, a otevře se vám v Audacity.

⁷⁶ Audacity je zvukový editor, který je volně stažitelný a jenž umožňuje přehrávání a nahrávání zvuku. Program nabízí velké množství efektů, díky kterým se může zvuk upravovat. Umožňuje také editaci zvukových souborů, například do formátů MP3 či WAV. Program byl vytvořen Dominikem Mazzonim.

- **Krok 4:** Otevřená skladba se vám objeví, jak znázorňuje obrázek.

Obrázek č. 1

Audacity - Windows.PNG (737 × 534 pixels, file size: 45 KB, MIME type: image/png)

- **Krok 5:** Označte si myší část skladby, kterou odstraníte, zmáčkněte klávesu „Delete“ a čas se upřesní na spodní liště.
- **Krok 6:** Skladbu lze pomocí zeleného tlačítka „Play“ přehrát.
- **Krok 7:** Pokud vám výsledná verze skladby vyhovuje, je zapotřebí skladbu uložit. V možnosti „Souboru“ zvolte nabídku „Uložit projekt“.
- **Krok 8:** Pro vytvoření formátu WAV je nutné v horní liště vlevo zvolit „Soubor“ – zvolit „Uložit zvuk v jiném formátu“ – a v tabulce, která se otevřela, se zvolí formát WAV.

4 OBSAH CD - ROMU

Součástí bakalářské práce je tvorba multimediálního CD. Vzhledem k tomu, že autorka práce neučí na žádné škole, nenavazuje ani nevychází při tvorbě multimediálního z rámcových plánů ani učebnic hudební výchovy. Jde tedy o její sestavené poznatky, o nichž si myslí, že by je žák 2. stupně základní školy měl a mohl zvládnout.

Na multimediálním CD (dále již MMCDR) je vytvořeno několik dokumentů, které by měly rozšířit či prohloubit informace, které žák dostává v předmětu hudební výchova, konkrétně v oblasti klasické hudby. Je snadné se něco dozvědět, naučit zpaměti, napsat test a zapomenout. Nicméně toto MMCDR je tvořeno z větší části formou hry, aby si žák snadněji a zábavnou formou prohluboval a osvojoval znalosti o B. Smetanovi, A. Dvořákovi a L. Janáčkovi, kterým je z větší části obsah MMCDR věnován. Tito skladatelé byli vybráni, protože jsou jednak pro autorku osobní inspirací, jednak jsou zahrnuti do projektu Rok české hudby 2014. Tato bakalářská práce se přitom nezaměřuje pouze na několik uvedených českých hudebních velikánů, ale rovněž na hudební nástroje, které jsou důležité pro interpretaci skladeb, a rytmus, jenž patří k jedné ze základních složek hudby.

Všechny aktivity, jež obsahuje MMCDR, mohou být použity jako učební pomůcka do hodiny hudební výchovy z několika důvodů. Tím prvním a asi nejzásadnějším důvodem je současný stav hudební výchovy ve školství.

Podle názoru autorky žáci neprojevují o tento předmět veliký zájem. I přesto se tyto hodiny dají udělat tak, aby si je žák užil a mohl se odreagovat. Pokud učitel vezme hodinu hudební výchovy z úhlu pohledu žáků, mnozí se v těchto hodinách můžou určitým způsobem rozvíjet, pochopit se a nalézt radost i ve stresujících situacích. Hodiny hudební výchovy autorce pomohly rozvíjet se ve zpěvu a také se mohla během těchto hodin ještě s dalšími spolužáky učit dokonce komorní hře a rozvíjet se v hraní na příčnou a zobcovou flétnu.

Právě výše zmíněné zkušenosti vedly autorku práce k vytvoření souboru aktivit, které by pedagogům pomohly v hodinách hudební výchovy na 2. stupni základní školy. Kromě toho by CD mohlo podpořit individuální práci žáků, jejich kooperaci v hodinách a v neposlední řadě u nich vzbudit zájem o problematiku.

U každé aktivity je uveden její časový rozsah, která je však pouze orientační. Záleží totiž na individualitě žáka, jeho schopnostech a časovém prostoru, jenž pedagog pro danou aktivitu vymezí. Jednotlivé aktivity, jejichž kompletní přehled lze najít v příloze této práce, jsou řazeny vzestupně podle náročnosti.

4.1 Hra Riskuj⁷⁷

Tato hra by měla pomoci učitelům vnést do hodin hudební výchovy pozitivní atmosféru hravou formou. V tomto případě je hra Riskuj inspirována televizní show. Měla by žákům zpestřit vyučovací hodiny a vzbudit v nich zájem o vyučování hudební výchovy. Dalším cílem je podpoření kooperace v hodinách hudební výchovy, to znamená pomoci žákům, aby se naučili řešit úkoly ať už v kolektivu, nebo individuálně.

Riskuj se dá hrát několika způsoby. Zde byl zvolen způsob hry po skupinách, které hrají proti sobě. Žáci ve skupinách budou muset spolupracovat, komunikovat mezi sebou a společně řešit dané úkoly a otázky.

Hra je velice dobře promyšlená a může žáka motivovat do dalších činností, které budou danou hodinu probíhat. Časová náročnost hry (přibližně 30 minut) je individuální, záleží na tom, jak dlouho se jí chce učitel věnovat a jak rychle to žákům půjde.

4.1.1 Popis

Cílem hry Riskuj je zaujmout žáky. Ukázat jim, že hudební výchova může být i zábavná, a vzbudit v nich touhu po hudbě i po informacích o hudbě. Za další cíle lze považovat motivaci k následujícím činnostem v hodině, rozšíření a prohloubení vědomostí žáků a také dobré upevnění znalostí, popřípadě získání nových vědomostí.

Formou hry by se žáci měli naučit správně využít své základní znalosti o B. Smetanovi, A. Dvořákovi, L. Janáčkovi. Měli by být schopni vytleskat základní rytmické hodnoty samostatně i ve dvojici a rozlišit rozdíly mezi těmito základními hodnotami, jako je např. čtvrt'ová, půlová, osminová, šestnáctinová a triola. V závěru by měli být schopni rozeznat základní hudební nástroje a naučit se nové. Dále se žáci mohou

⁷⁷ Hra Riskuj je psána s velkým písmenem, jelikož je název přejat z televizní show.

naučit kooperaci, jelikož pracují ve skupinách a musí se během hry naučit vycházet s týmem.

4.1.2 Pravidla

„Riskuj“ se může hrát několika způsoby. Žáci hrají proti sobě individuálně, ve dvojicích nebo se rozdělí do vícečlenných skupin, přičemž pravidla jsou pro všechny uvedené možnosti stejná. V této práci byla zvolena poslední možnost, tedy hra ve skupinách.

Riskuj je složeno z šesti okruhů a každý okruh má pět otázek plus jednu bonusovou otázku.

- Učitel rozdělí žáky do skupin (většinou do dvou, ale může jich být i více – podle počtu dětí ve třídě) a určí jejich pořadí. V tomto pořadí se bude hrát po celou dobu.
- Učitel figuruje jako moderátor a rozhodčí celé hry, ale je možné si vzít k sobě žáka, který bude zapisovat získané body jednotlivým skupinám.
- Pro každou odpověď by měl být stanovený časový limit, který určí sám pedagog.
- Skupiny si volí libovolnou otázku, přičemž musí vždy říci okruh, ze kterého chce otázku a za kolik bodů (např. „Antonín Dvořák – otázka za 4000 bodů“).
- Pokud skupina, která je na řadě, odpoví správně, získá tolik bodů, za kolik daná otázka je. Pokud však správně neodpoví, na otázku může odpovědět jakákoliv jiná skupina. Jestliže ale tato skupina správně neodpoví, odečítá se jí předepsaný počet bodů. Pokud odpoví správně, získává předepsaný počet bodů.
- Dále pokračuje skupina, která má být na řadě (příklad pro čtyři skupiny: Hrála skupina 1, ta neodpověděla správně a odpovídala skupina 3, pak na řadě je ale skupina 2 – ta si vybírá otázku / příklad pro dvě skupiny: pokud hrála skupina 1, neodpověděla správně a odpovídala skupina 2, bude dále

hrát skupina 2, protože je přirozeně na řadě) – skupiny se tedy střídají stále za sebou, když nějaká odpoví navíc, pořadí se nepočítá.

- Bonusová otázka – u této otázky není počet bodů. Je však za tolik, za kolik zůstala poslední otázka (např. Pokud zůstala poslední otázka za 1000, bude bonus také za 1000. Jestliže zůstane otázka za 2000/3000/..., bude bonus stejný).
- Některé otázky se skládají ze dvou a více podotázek, v tomto případě skupina musí správně zodpovědět každou podotázku. Pokud odpoví správně pouze na jednu z nich, nepočítá se za splněnou celá otázka a může na ni odpovídat další skupina.
- Hra končí, když jsou vyčerpány všechny otázky.
- Vítězí skupina, která získá nejvíce bodů.

4.1.3 Ukázka

Tato kapitola obsahuje ukázkou hry Riskuj.

Takto vypadá úvodní stránka soutěže, skupiny si volí libovolnou otázku.

Bedřich Smetana	Leoš Janáček	Antonín Dvořák	Hudební Nástroje	Rytmus	Pelmel
1000	1000	1000	1000	1000	1000
2000	2000	2000	2000	2000	2000
3000	3000	3000	3000	3000	3000
4000	4000	4000	4000	4000	4000
5000	5000	5000	5000	5000	5000

Příklady otázek na témata z jednotlivých okruhů:

a) Bedřich Smetana

Po zvolení otázky mají žáci určený časový limit na odpověď. Pokud soutěžící zmáčkne symbol domeček, vrací se zpět na úvodní stránku, kde si další skupina opět může zvolit libovolnou otázku a hraje se dál.

2000

Jmenujte dvě hudební skladby, které složil Bedřich Smetana.

b) Leoš Janáček

5000

Řekněte, zda tvrzení o L. Janáčkově je správné. Pokud ne, opravte chyby.

Leoš Janáček se narodil roku 1854 v Hukvaldech. Byl to hudební skladatel, pedagog, folklorista, dirigent a sbormistr. Patří k nejvýznamnějším osobnostem 20. století.

c) Antonín Dvořák

4000

Pod čí taktovkou hrál A. Dvořák
téměř devět let v Prozatímním
divadle?

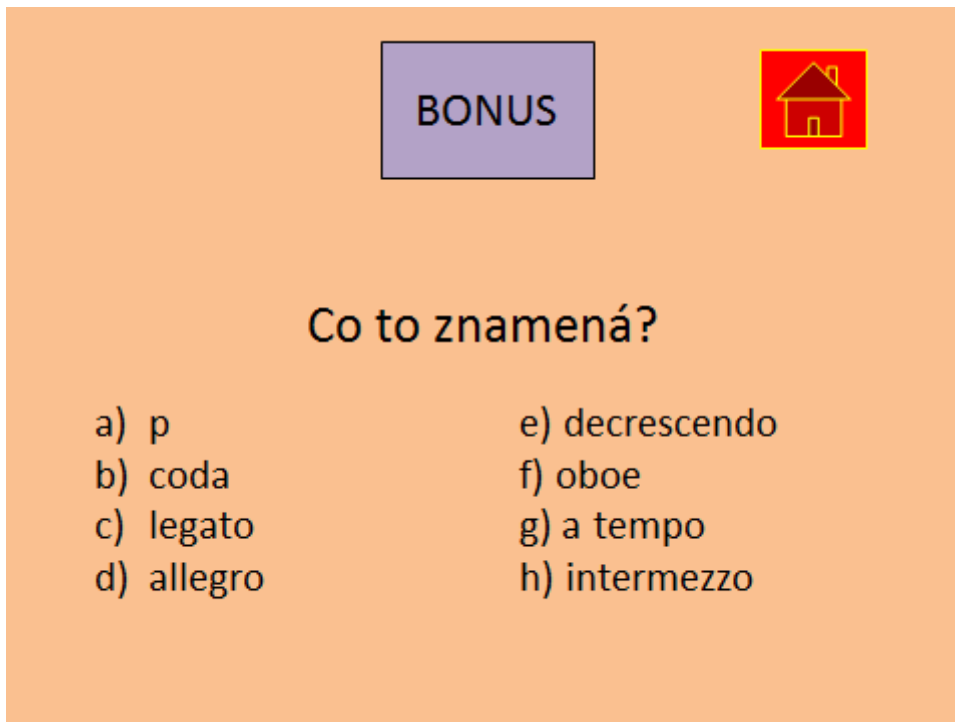
d) Hudební nástroje

1000

Jaký nástroj je na obrázku? Mezi které
druhy hudebních nástrojů patří?

g) Bonusy

BONUS

Co to znamená?

a) p	e) decrescendo
b) coda	f) oboe
c) legato	g) a tempo
d) allegro	h) intermezzo

4.2 Spojovačka

Spojovačka je spíše malá aktivita pro zpestření hodiny. Žák si během hodin hudební výchovy musí osvojovat i různá data. Na tomto základě tedy vznikla níže zobrazená aktivita, díky níž se žák jednoduše a snadno může naučit rok narození a úmrtí již výše zmiňovaných hudebních skladatelů.

Spojovačka zabere maximálně pět minut vyučovací hodiny.

4.2.1 Popis

Cílem hry je správné přiřazení roku narození a úmrtí k hudebním skladatelům a díky tomu snadné zapamatování si těchto informací. Dalším cílem je podpoření samostatné práce v hodině a samostatného řešení úkolu. Případně by mohla tato aktivita sloužit jako závěrečné opakování hravou formou. Žák by tedy měl po této aktivitě znát rok narození a úmrtí daných hudebních skladatelů a být schopný samostatným řešením dojít k výsledku.

4.2.2 Pravidla

Tato aktivita je velice známá a děti ji jsou schopny vyřešit už v útlém věku. Ve spojovačce jde především o to, aby se k sobě správně přiřadily pojmy. V tomto případě se jedná o přiřazení roku narození a úmrtí ke správnému hudebnímu skladateli. Od jména hudebního skladatele vede cesta a vede k roku narození a úmrtí. Jde tedy o to, aby se nesešlo z cesty, ale dosáhlo se správného cíle.

4.3 Osmisměrka

Osmisměrka je jedna z forem zábavné hádanky, která je zde tvořena v obdélníku. A žák má za úkol vyplnit tajenku, již získá po vyškrtnutí všech hledaných slov, které jsou vyjmenovány pod osmisměrkou. Osmisměrka patří také mezi drobné aktivity, stejně jako spojovačka. Cílem je spíše zpestřit hodinu hudební výchovy.

Časová náročnost pro tuto aktivitu je maximálně deset minut.

4.3.1 Popis

Cílem této aktivity je odreagování žáka od množství informací, které musí pojmout během vyučovací hodiny.

Učitel však touto osmisměrkou může propojit více předmětů zájmu. Záleží na jeho kreativitě a fantazii, jak s pojmy a tajenkou z osmisměrky naloží. Vzhledem k tajence a jejímu obsahu je možno zaměřit se na cokoliv z tématu - zkusit dynamiku na nějaké naučené písni, pohovořit o hudebních skladatelích - B. Smetanovi, A. Dvořákovi a L. Janáčkovi (o jejich životech a místě narození). Pedagog rovněž může připojit další zajímavé informace, například o jednotlivých skladbách (například Hubička, Šárka).

Pokud by v hodině nebyl čas na výše zmíněné aktivity, žák se i přesto na této činnosti může naučit samostatnosti a může ho motivovat do dalšího průběhu hodin. Na osmisměrce si žák může osvojit splnění poměrně jednoduchého úkolu, protože je založena na přemýšlení a následném vyřešení.

4.3.2 Pravidla

V osmisměrce je úkolem najít a vyškrtnout všechna slova, která se nachází buď pod tabulkou či vedle, jak již bylo zmíněno. Slova se dají vyškrtat osmi směry (vodorovně -

zprava doleva, zleva doprava, svisle - ze shora dolů, zdola nahoru diagonálně⁷⁸). Pokud se najdou všechna slova, zůstanou písmena, která tvoří tajenku.

Osmisměrku lze v hodině podat různou formou. Buď se každému žákovi předloží křížovka a nechá se čas na vyluštění, nebo lze z této aktivity udělat soutěž či hru na rychlost. V tomto případě jsou pravidla následující:

- Učitel rozdá každému žákovi stejnou osmisměrku.
- Poté učitel sdělí všem čas, který udá dobu luštění (max. půl minuty až minutu).
- Po odstartování každý žák luští samostatně.
- Když čas vyprší, vyhrává ten, kdo stihl vyluštit celou osmisměrku.

Pokud se nikomu nepodařilo vyluštit celou osmisměrku, je možnost zvolit vítěze podle nejvyššího počtu nalezených slov.

⁷⁸ Diagonálně znamená uhlopříčně.

4.3.3 Náhled

NAJDĚTE SLOVA A ZKUSTE ZJISTIT, CO JE TAJENKOU.

H	R	A	O	S	U	I	T	A
U	U	K	R	M	X	K	H	L
B	Š	K	Č	E	E	Á	O	Š
I	Á	E	V	T	P	Ř	U	Y
Č	R	Č	S	A	K	O	S	M
K	K	Á	É	N	L	V	L	O
A	A	N	X	A	H	D	E	T
P	I	A	N	O	U	D	Y	I
B	Y	J	E	T	R	O	F	L

Smetana, opera, piano, Dvořák, Janáček, Hukvaldy, forte, housle, Hubička, suite, Šárka, Litomyšl

Tajenka: _____

4.4 Metoda poznávání skladatelů a jejich děl na základě obrázků- poznávačka

Poznávačka je jedna z věcí, která by neměla chybět na hodinách hudební výchovy, protože si žáci mohou zábavnou formou otestovat dosud získané znalosti. Je to forma, která se používá skoro v každém vyučovacím předmětu, a žáci jsou již díky tomu s touto metodickou formou seznámeni. Žák má v poznávačce za úkol správně určit objekty na obrázcích.

Práce obsahuje dvě verze poznávačky – těžší a lehčí. Jednotlivé varianty se od sebe příliš neliší, jde především o to, jak jsou rozmístěny obrázky v prezentaci. I zde má žák za úkol správně pojmenovat, co je na obrázcích.

Poznávačka by měla trvat přibližně deset minut.

4.4.1 Popis

Cílem poznávačky je, aby se žák naučil rozpoznat portréty hudebních skladatelů, kteří jsou pro českou hudbu velice důležití.

MMCDR obsahuje všechny obrázky, které jsou v těchto poznávačkách. Učitel tedy může s obrázky zacházet podle toho, jak uzná za vhodné. Je možné je použít během závěrečného opakování na známky, což je pro učitele snazší, protože obrázky nemusí

tisknout pro každého jednotlivě a stačí tedy pouze promítat. Ale také by poznávačky mohl využít jako aktivitu v hodině.

Cílem je, aby si žák osvojil základní minimum znalostí o každém hudebním skladateli a měl by být schopný v opakování samostatně vyřešit a správně označit obrázky, kterými se poznávačky zabývají.

Po splnění této aktivity či konečného závěrečného opakování (podle toho, jak to učitel pojme), by si každý žák měl osvojit základy o hudebních skladatelích. Umět je rozpoznat a správně určit. Je to pouze malý útržek, proto by žák měl být schopen si to velice rychle osvojit a zapamatovat.

4.4.2 Pravidla

Poznávačky jsou vytvořeny jako prezentace v PowerPointu, proto je může učitel použít pro celou třídu na projektor nebo si je pustí každý žák na počítači. Pravidla jsou následující:

- Každý žák si vezme papír a tužku, aby si zapisoval odpovědi.
- Učitel spustí prezentaci.
- Když se objeví obrázek, žák musí napsat, kdo nebo co je na obrázku.
- Po dalším kliknutí myši se objeví správná odpověď – to je určeno ke kontrole.
- Poté učitel kliknutím myši spustí další slide s obrázkem.
- Žák tedy píše odpověď a hned si ji zkontroluje.
- Za každou správnou odpověď je jeden bod.
- Na konci si každý žák spočítá body.
- Vyhrává ten, kdo má nejvyšší počet bodů.

4.4.3 Náhled

a) Ukázky z lehčí verze poznávačky

ANTONÍN DVOŘÁK

DVOŘÁK S MANŽELKOU

JANÁČEK S MANŽELKOU

b) Ukázky z těžší verze poznávačky

BEDŘICH SMETANA

RODNÝ DŮM DVOŘÁKA

VYŠEHRAD

DVOŘÁK S MANŽELKOU

4.5 Přesmyčka

Přesmyčka patří v této práci mezi obtížnější aktivity. Nejde zde pouze o podporu motivace či zpestření v hodinách hudební výchovy, ale především o formu aktivity, která může pomoci při učení hudebních nástrojů.

Přesmyčka je určena pro použití ještě dříve, než se problematika hudebních nástrojů bude vysvětlovat, protože by si zde měl každý žák vyzkoušet svou kreativitu, měla by každého motivovat k probírání dané látky a být pro děti příjemným úvodem k tomuto tématu.

Jelikož přesmyčka patří mezi časově nejnáročnější aktivity, je tedy zapotřebí, aby se dalo této aktivitě minimálně patnáct minut z vyučovací hodiny. Z důvodu snadného vyčerpání žáka je nutno s touto činností nakládat s rozvahou.

4.5.1 Popis

Aktivita má více cílů. Tím prvním je žáka seznámit s hudebními nástroji a základními skupinami hudebních nástrojů. Dalším cílem je motivovat žáka do podrobného rozebírání této látky, proto je důležité dát tuto aktivitu na úvod. Žák si může vyzkoušet znalosti, které do té doby měl, hned na úvod hodiny a po zbytek vyučování je může i uplatňovat, něčemu se přiučit a lépe si informace osvojit. Dále je tato aktivita určena k podpoření samostatné práce a samostatnému vyřešení daného úkolu podle vlastních možností, tudíž by přesmyčka měla podpořit u žáka metodu řešení problému.

Po vyřešení této aktivity by každý žák měl být schopen zvládnout rozřadit základní hudební nástroje do skupin. Měl by si tuto látku snadno a rychle osvojit a být schopen v dalším průběhu hodiny snadno reagovat.

4.5.2 Pravidla

Pro hru je vybráno 32 hudebních nástrojů, jež jsou více či méně známé. Každé slovo má však přeházená písmenka, žák má tedy za úkol tato písmenka poskládat tak, aby vždy získal jeden hudební nástroj.

Druhým úkolem je rozdělení těchto nástrojů do jednotlivých sloupců, kde každý nese název jedné skupiny hudebních nástrojů. Žáci tu mají malou nápovědu – v každém sloupci se nachází tolik čar, kolik tam patří hudebních nástrojů.

Přesmyčka je určena dětem, jež nauku o hudebních nástrojích příliš neovládají, ale i dětem, kteří o ní mají větší povědomí a své znalosti si mohou vyzkoušet formou této hry.

I zde by mohl učitel aktivitu použít jako soutěž. Žák by měl za úkol vyřešit co nejvíce nástrojů za určitý čas.

Nicméně za všech okolností je zapotřebí společné opravy po vypršení času, aby děti mohly řešit samostatně druhý úkol.

4.5.3 Náhled

PŘESMYČKY

A. Po správném seřazení písmen vždy dostanete jeden hudební nástroj. Najdete je všechny?

1. DOKEONAR:

17. NOGOB:

2. UHOLES:

18. AKLIRENT:

3. JOHOB:

19. OUZPON:

4. ANJBO:

20. DOLÍNAMAN:

5. ONFASOX:

21. UTAB:

6. MARÍNUTAB:

22. VLOKÍŘKAD:

4.6 Test

Test je písemná forma prověření znalostí, jež zkoumá, jak každý žák zvládá probranou látku. V tomto případě je test určen znalostem životů a děl hudebních skladatelů, konkrétně A. Dvořáka, B. Smetany a L. Janáčka.

Ve vyučovacích hodinách se nemusí pracovat pouze se zábavnými aktivitami. Součástí některé vyučovací hodiny může být právě test, který u žáků ověří získané znalosti. Přiložený test si učitel může vzít jako inspiraci pro tvoření vlastního testu na již probranou látku nebo ho může v hodinách hudební výchovy použít. Pro test by mělo být vymezeno 30 minut.

4.6.1 Popis

Test má jediný cíl, a to ověřit získané znalosti probrané látky. Test by žákem neměl být podceňován, přestože je složen pouze z toho, co se mu předkládalo v hodinách.

Žák by si zde měl poradit s informacemi, které dostal během hodin hudební výchovy. Pokud vše správně pochopil a aktivně osvojil, měl by tak tento test zvládnout bezproblémově.

4.6.2 Pravidla

Pravidla jsou velice jednoduchá.

- Každý žák dostane od učitele test.
- Žáci se podepíší a začnou daný test samostatně vyplňovat.
- Po vypršení času si test učitel vybere.
- Po vybrání testů může učitel sdělit správné výsledky žákům.

4.6.3 Náhled

Test – souhrnné opakování

Jméno: _____ Příjmení: _____ Datum: _____ Body: ___ / 23 Znamka:

Zakroužkujte správnou odpověď

1. Ve kterém městě se narodil Bedřich Smetana?
 - a) Brno
 - b) Plzeň
 - c) Litomyšl
 - d) Kolín

2. Který český skladatel se narodil v Nelahozevsi?
 - a) Jiří Barta
 - b) František Benda
 - c) Leoš Janáček
 - a) Antonín Dvořák

Zaškrtněte, zda je tvrzení pravdivé (P), či nepravdivé (N)

1. Antonín Dvořák se se narodil v Hukvaldech, ale působil v Praze. **P N**
2. Bedřich Smetana ohluchl. **P N**

4.7 Pexeso

Pexeso je karetní hra a název této hry je českým akronymem⁷⁹, který vznikl ze sousloví „**P**ekelně **s**e **s**oustřed““. Tato hra, jak ji všichni známe, většinou obsahuje 64 karet a tudíž 32 dvojic. Cílem této hry je najít co nejvíce dvojic. Ke hře jsou potřeba minimálně dva hráči. Je založena na soustředění a podporuje paměť už od útlého dětství. U dětí je tato hra velice oblíbená. Pro tuto práci bylo vytvořeno elektronické pexeso pro již starší děti.

⁷⁹ Akronym je zkratkové slovo složené z počátečních hlásek nebo slabik více slov.

4.7.1 Popis

Cílem této aktivity je osvojit si látku, která se týká hudebních nástrojů. Měla by vnést do hodiny hudební výchovy pozitivní atmosféru a žáky přimět k absolutnímu soustředění, protože právě to každá hra „pexeso“ od hráčů vyžaduje. Dále by měla tato aktivita cvičit u žáků paměť, motivovat je k další činnosti a podpořit jejich samostatnost pro řešení daného úkolu.

Žáci by po vyřešení této aktivity měli aktivně zvládnout látku zabývající se hudebními nástroji, upevnit si již získané informace nebo se naučit něčemu novému.

Učitel toto „pexeso“ může použít jak k opakování látky formou hry, tak jako „test“, kde učitel může zjistit, jak danou látku každý ovládá.

Pokud by na obrázku byly nástroje, které nejsou tak typické, mohl by se učitel u toho pozastavit a žákům něco málo říci.

4.7.2 Pravidla

- Na snímku se objeví tabulka.
- Učitel bude postupně vyvolávat žáka, který řekne číslo okénka a o něm bude odkrývat obrázek s hudebním nástrojem.
- Každý žák pracuje samostatně a musí správně spojit čísla okének k sobě.
- Poté se musí hudební nástroje správně přiřadit do skupin.
- Po skončení lze přejít na správné odpovědi a hned je provedena kontrola.

Námět k jiné verzi pexesa: tzv. živé pexeso

- Žáci utvoří dvojice.
- Zvolí se jedna dvojice, která půjde za dveře.
- Mezitím si ostatní dvojice domluví na jednom hudebním nástroji, který budou po vyvolání předvádět pantomimicky – celá hra se hraje vestoje.

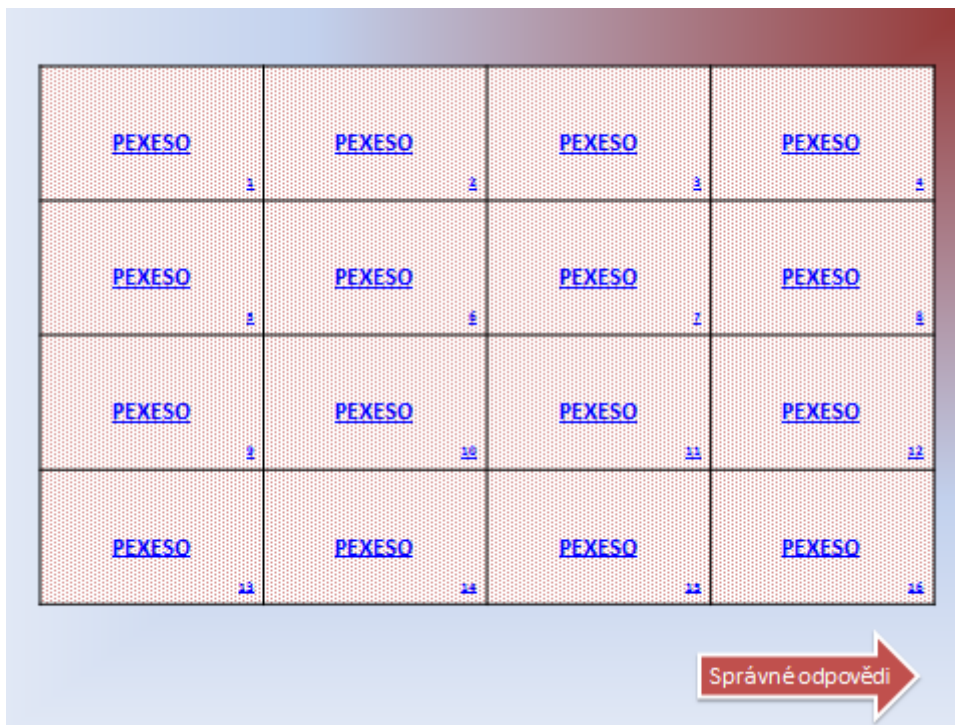
- Poté se všichni promíchají a zavolá se dvojice, která byla za dveřmi – tito dva žáci soupeří mezi sebou tak, že musí najít co nejvíc dvojic.
- Vyvolávají vždy dva žáky, aby předvedli svůj nástroj.
- Dvojice, která byla správně odhalena, se posadí.
- Hra končí, pokud už jsou uhodnuty všechny dvojice.
- Vítězem je ten ze dvou soupeřů, který našel nejvíce dvojic.

4.7.3 Náhled

a) Úvodní stránka

b) Rozházené pexeso

c) Ukázka jednoho z hudebních nástrojů, které se nachází po odkrytí okénka

4.8 Pohádky

Pohádky je soubor na MMCDR, který nese tři pohádky. V této podkapitole je možnost nahlédnout pouze do jedné z nich. Každá pohádka patří k jednomu z již výše zmíněných hudebních skladatelů a jsou v ní ukryty jejich skladby.

Při řešení této aktivity nemusí jít přímo o podporu motivace, ale je možné tuto aktivitu použít jako pomůcku při učení hudebních skladatelů a skladeb, které složili.

I tato aktivita, stejně jako přesmyčka, patří mezi těžší formy aktivit. Je časově náročnější a je tedy zapotřebí nakládat s ní s rozvahou, protože žáka může rychle vyčerpat.

Pohádky jsou určeny k použití již po vysvětlení látky, protože by si zde každý žák měl projít cestu k vyřešení tohoto úkolu s již získanými znalostmi. Každý žák by si touto formou měl znalosti správně osvojit. Dále by měla každého motivovat do dalšího průběhu vyučovací hodiny hudební výchovy. Tato aktivita může sloužit i jako malé zpestření hodin hudební výchovy.

Pohádky patří mezi časově náročné aktivity, proto je zapotřebí této aktivitě věnovat minimálně 15 minut z vyučovací hodiny

4.8.1 Popis

Cílem pohádky je, aby se žák naučil aktivně přiřadit skladbu k hudebnímu skladateli. V tomto případě jde pouze o rozeznání skladeb od Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a Leoše Janáčka. Dále je cílem, aby tato aktivita podpořila u žáků samostatnou činnost v hodině hudební výchovy na základě žákových již získaných vědomostí.

Žák si tedy po osvojení základního minima znalostí o každém hudebním skladateli a jeho díle samostatně správně označí skladby, kterými se příběh zabývá, a tím si upevňuje svůj přehled o hudebních skladbách daných hudebních skladatelů.

4.8.2 Pravidla

Pravidla pro správné řešení aktivity:

- Učitel rozdává nakopírované pohádky každému žákovi.

- Sdělí žákům čas a nechá je samostatně pracovat.
- Žák si pečlivě přečte každou pohádku a podtrhne v ní názvy skladeb, které složil daný skladatel.
- Po vypršení času učitel zahájí společnou kontrolu.
- Za každou správně podtrženou pohádku je jeden bod. (Každá z pohádek obsahuje několik skladeb, které daný skladatel nesložil. Pokud žák podtrhne skladby, které nepatří danému skladateli, což zjistí při kontrole, odečítá se mu za každou špatně podtrženou skladbu jeden bod. Má však ještě jednu možnost: pokud žák špatně podtrhne skladbu a při kontrole ji správně zařadí k hudebnímu skladateli, bod se mu neodečte).
- Vyhrává ten, kdo získá nejvíce bodů.
- Učitel tyto „špatné“ skladby má ve svém dokumentu označené červenou barvou a skladby, které danému skladateli patří, jsou napsány zvýrazněným písmem.

4.8.3 Náhled

**Zkuste v pohádkách najít všechny skladby daných skladatelů.
Skladby podtrhněte.**

a) A. Dvořák

Píseň o nevěstě, která měla dvě perličky ve vlasech.

Povězme si pohádku, která se odehrává v přírodě, někde nedaleko Tábora. Byla to pohádka vystřižená jak z nového světa, kdy se malý princ dozvěděl, že v lese bydlí zlá čarodějnice. Malý princ si řekl, že jsou to povídačky, stejně jako drama Romeo a Julie. Rozhodl se, že půjde les prozkoumat a zpíval si píseň v národním tónu, což byl ovšem tón C. Když se ocitl na mýtině uprostřed lesa, přepadla ho myšlenka, jestli to o čarodějnici nebyla přeci jen pravda, protože to vypadalo strašidelně, jako když starý princ předcítal malému princovi Svatební košili od Erbeny. Naštěstí se se vše uklidnilo a nastal v lese klid, a tak se malý princ rozhodl jít dál. Nakonec zjistil, že čarodějnice je vymyšlená, protože spatřil

nádhernou Rusalku s krásnými vlasy, které se dotýkaly země. Když k ní malý princ přistoupil a promluvil s ní, zjistil, že se jmenuje Šárka. Malý princ se rozhodl, že si ji vezme za ženu, když v tom zjistil, že se krásná dívka nemůže vzdálit ze svého lesa, jinak se z ní stane prach. Byl velice smutný, ale tak moc se do ní zahleděl, že se rozhodl se za ní do lesa přestěhovat, a že neskončí jako čert a Káča, ale že se budou mít rádi až do konce života. Dlouhovlasá dívka měla ve vlasech perličky, které byly kouzelné. A protože si ji malý princ chtěl vzít, mohla je použít. Jednu perličku použila na vybudování království v lese, kde byl klid a mír a žádné války, a z druhé perličky vykouzila vodníka, který se jim staral o veškerou vodu v celém jejich lesním království i o Středočeský oceán. Při svatbě si zatančili slovanské tance a vydali se do svého království, kde žili až do smrti a jejich děti jim vystrojily nezapomenutelný smuteční pochod, na který přišlo celé království. Byli tam všichni: Pepa, Lojza, Jakobín, Tonda a všichni ostatní přátelé, a dokonce i všechna zvířata i ryby, o které se hastrman staral

4.9 Bajka o lišce

Aktivita s názvem Bajka o lišce je vytvořena stejným způsobem jako aktivita předchozí. Jde o vymyšlený příběh, který skrývá několik skladeb hudebních skladatelů. Liší se tím, že skladby jsou smíchány do jednoho textu a žák musí najít všechny díla a rozdělit je k jednotlivým skladatelům. V podkapitole Náhled je umožněno přečíst si pouze část bajky, protože celá je uvedena v příloze č. 1.

Při řešení této aktivity nejde pouze o podporu motivace u žáka či jejich soustředěnost, ale aktivitu je možné pojmout jako jednu z pomůcek při učení hudebních skladatelů a jejich děl.

I tato aktivita, stejně jako přesmyčka a jiné již výše zmíněné aktivity patří mezi těžší formy aktivit. Aktivita je časově náročnější a je tedy zapotřebí i s ní nakládat velice opatrně, protože žáka může snadno a rychle vyčerpat.

Bajka o lišce je určena pro více účelů. Buď jako závěrečné opakování látky, (malé zpestření hodiny), anebo jako zábavná pomůcka při vysvětlování látky. Je tedy určena jak žákům, kteří byli již s látkou seznámeni, tak žákům, kteří o dané látce ještě nic nevědí.

Žáci si zde mohou tedy vyzkoušet řešit tento úkol s již získanými znalostmi a samostatně je zkusit uplatnit v aktivitě, nebo si zde mohou žáci, kteří s látkou nebyli

seznámeni již dříve, zkusit vypracovat tuto aktivitu na základě svých domněnek a svého instinktu. Může se stát, že některým žákům aktivita pomůže při osvojení získaných informací, aktivního a správného použití. Dále by tato aktivita mohla motivovat žáky k další práci, která bude v hodině hudební výchovy probíhat.

Čas pro tuto hru by měl být stanoven na minimálně patnáct minut. Zároveň je ale nutné počítat s tím, že doba se nejspíš prodlouží, protože jsou zde zahrnuti všichni tři hudební skladatelé, což by žákům mohlo způsobit větší problém při řešení.

4.9.1 Popis

Cílem této aktivity je, aby se žák naučil nakládat se svými získanými znalostmi. Správně je uplatňoval a dokázal vyřešit úkol, který na těchto znalostech stojí. Jde totiž o to, aby žák v textu našel všechny skladby a dokázal je přiřadit k jednotlivým hudebním skladatelům. Dále je cílem, aby si žák osvojil látku a uměl ji aktivně používat v hodinách hudební výchovy.

Dalším z cílů má žáka dovést k samostatnému řešení úkolu, při kterém se musí spolehnout sám na sebe. Aktivita by měla žáka motivovat do další práce v hodině nebo celkově motivovat žáka k výkonům v nadcházejících hodinách hudební výchovy.

Žák by po splnění tohoto úkolu měl být schopen vždy správně zařadit skladby k hudebnímu skladateli a naopak.

4.9.2 Pravidla

Pravidla pro výše zmíněnou aktivitu jsou následující:

- Učitel každému žákovi rozdá napsaný text.
- Po rozdělení stanoví čas.
- Po odstartování každý žák pracuje samostatně.
- Žák si vezme k ruce tři odlišné barvy (tři jinak barevné propisky nebo pastelky).

- V textu jsou ukryty skladby A. Dvořáka a B. Smetany a L. Janáčka. Proto si žák zvolí, kterými barvami bude podtrhávat skladby od A. Dvořáka, B. Smetany a L. Janáčka.
- Poté si žák pečlivě přečte text a podtrhne ukryté názvy skladeb.
- Po přehlednost tyto podtrhané skladby ve druhém cvičení musí žák napsat k jednotlivým skladatelům.
- Po vypršení času učitel zahájí společnou opravu.
- Nejlepší je ten, kdo najde všechny skladby a správně je zařadí k jednotlivým skladatelům.

4.9.3 Náhled

1. V textu se ukrývají názvy skladeb. Najdete je všechny? Skladby v textu podtrhněte.

Bajka o lišce.

Jistě znáte Příhody lišky Bystroušky, která je velice znalá a vždy dost vychytralá na to, aby vyřešila každý záludný úkol. Dnes vám budu vyprávět, jak se pokusila obelstít medvěda.

Liška má ráda procházky a chtěla se projít dnes okolo Vyšehradu, kde byla krásná příroda. Liška si říkala, že okolo tohoto hradu chodí často, ale nikdy neviděla, že by se zde potulovaly slepičky pana Krkovičky. Nikdy tak daleko od domu neutíkaly. Ulice, ve které se nacházela, byla opuštěná, a tak zatoužila pohrát si s drůbeží. A usoudila, že by ji nikdo při hraní neviděl. Vydala se po jedné opuštěné a nemocné slepici, když v tom zazvonily zlonické zvony. Vyděsila se a utekla se schovat, bála se, aby ji někdo neviděl. Rozhlížela se, ale nikdo tam nebyl. Pomyslela si, že na ni jde stařecká opatrnost zločinců. Ale nebyla daleko od pravdy, protože ji viděl grizzly, který byl v policejní uniformě. U Vltavy předstíral, že je rybář a že nic neviděl. Liška ho zpozorovala a šla se ujistit, jestli si toho nevšiml. V národním tónu si zpívala píseň ovčáci, čtveráci. Jelikož liška nebyla hloupá a poznala, že je grizzly v policejním obleku, tak si pomyslela, že asi nebude hasič. Domluvila se s vodníkem, který žil poblíž, jestli by jí nepomohl obelstít policistu.

2. Nalezené skladby přiřad'te k těmto hudebním skladatelům:

Antonín Dvořák

Bedřich Smetana

Leoš Janáček

4.10 Putování za operami Bedřicha Smetany

Aktivita Putování za operami je v této práci řazena mezi aktivity náročnější. Je to dokument, který obsahuje osm cvičení. Každé cvičení je udělané zábavně, například formou křížovky, osmisměrky, hádanky, či doplňovačky.

Celá aktivita je věnována dodělaným operám Bedřicha Smetany, proto je tedy osm cvičení. Po vyřešení každého cvičení, žák odhalí název jedné z oper.

Aktivita je řazena do časově náročnějších aktivit, protože zabere 10 – 15 minut. Proto je potřeba pečlivě zvážit její výhody a následně ji s rozmyslem zařadit do vyučovací hodiny.

Putování lze brát jako učební pomůcku k osvojení oper Bedřicha Smetany. Může však také žáka motivovat k lepším výkonům v hodinách hudební výchovy či prohlubovat samostatnost a soustředěnost.

Putování za operami slouží více účelům. Může být použito jako závěrečné opakování, při kterém žák prokáže znalost názorů oper Bedřicha Smetany. Učitelům také poslouží ve chvíli počínající únavy a nesoustředěnosti žáků jako zpestření hodiny. Posledním účelem je použití této aktivity jako zábavné pomůcky při učení látky, která pojednává o Bedřichu Smetanovi. Může být tedy použita v hodinách, kde již látka probíraná byla, i tam kde ještě výklad nezazněl.

Žáci si zde mohou vyzkoušet řešit úkol s již získanými znalostmi a samostatně je zkusit uplatnit. Nebo si zde mohou žáci, kteří s látkou nebyli seznámeni již dříve, zkusit vypracovat tuto aktivitu na základě svých domněnek. Některým žákům může aktivita pomoci při osvojení získaných informací a jejich aktivním použití.

V podkapitole Náhled je umožněn částečný náhled aktivity. Celá aktivita je k dispozici v příloze č. 9.

4.10.1 Popis

Cílem aktivity je vzbudit u žáků nadšení do učení v hodinách hudební výchovy a dále vzbudit u žáků zájem o hudební skladatele a jejich díla z klasické hudby.

Žák by po splnění aktivity měl být schopný vyjmenovat opery, které skladatel B. Smetana složil. Neměl by být z této aktivity znuděn, ale motivován do dalších hodin hudební výchovy. Látku, kterou se tato aktivita zabývá, by měl osvojit aktivním způsobem.

4.10.2 Pravidla

Pro správné vyřešení jsou určeny následující pravidla:

- Učitel všem žákům rozdá tuto třístránkovou aktivitu.
- Sdělí žákům čas určený k vypracování, který by měl být minimálně 10 minut.
- Po odstartování žák začne řešit jednotlivé úkoly, a tím postupně bude odhalovat jednotlivé názvy oper.
- U každého cvičení však žák musí napsat získaný název na řádek s názvem „TAJENKA“, jinak se odpověď NEPOČÍTÁ!
- Po vypršení stanoveného času, učitel zahájí společnou kontrolu.
- Vyhrává ten, kdo správně vypracoval všechny cvičení a všechny odpovědi napsal na určený řádek.

4.10.3 Náhled

Putování za operami Bedřicha smetany

V jedné kouzelné zemi plné hudby a zpěvu se objevují různé postavy (osobnosti, zvířátka a pohádkové bytosti). Znáte některé? Jestli ne, tak pan skladatel Bedřich Smetana jich má ve svých operách mnoho.

Vyluštěte následující křížovky a poznejte je.

1. Vyluštěte osmisměrku a získejte první operu

P	O	M	L	K	A	B	A	R	A
I	O	S	N	O	V	A	S	N	A
A	I	Z	H	L	A	S	A	B	K
N	O	K	O	Ř	T	U	B	A	B
O	E	L	S	U	O	H	I	V	U
Č	E	Í	Č	I	N	E	L	CH	R
Á	CH	Č	Y	N	Á	P	M	Y	T

bas, činel, hlas, housle, klíč, nota, osnova, piano, pomlka, pozoun, trubka, tuba,
tympány

TAJENKA: _____

2. Vyškrtejte tato písmena: B, I, C, Š, K

Pokud vyškrtnete všechna uvedená písmena, pak získáte název druhé Smetanovy opery.

BKPCIRŠIOKŠCBDACIBKNŠIÁKBNEKICŠVBCBĚŠKSBTKAŠ

TAJENKA: _ _ _ _ _

ZÁVĚR

V bakalářské práci je jedním z cílů seznámit čtenáře s Rokem české hudby. V kapitole Historie jsou obeznámeni se vznikem tohoto projektu. Počátky řadíme již do roku 1924, v kterém se připomínalo úmrtí Bedřicha Smetany (40 let výročí od jeho smrti). V následujících letech končící číslem čtyři byli přibíráni další autoři klasické hudby. Jen jednou se toto výročí nekonalo. Ale od roku 2004 se z Roku české hudby stala mezinárodní akce.

V dalších kapitolách jsou zmiňováni známí čeští skladatelé klasické hudby, kteří jsou zahrnuti do programu Rok české hudby. Rok české hudby zahrnuje české skladatele, kteří se narodili nebo umřeli v roce končící čtyřkou nebo nulou. Je zde stručně, vzhledem k velkému množství informací, popsán jejich život a tvorba i období, ve kterém žili.

V praktické části bylo tvořeno MMCDDR s pedagogickými pomůckami, které mohou zpestřit výuku. Inspirovala jsem se televizním pořadem Riskuj a podobě zábavnými aktivitami např. osmisměrkami nebo křížovkami. Především takovými aktivitami, které jsou vhodné a zábavné pro žáky 2. stupně ZŠ k procvičení látky o klasické hudbě. Některé materiály jsou určeny k opakování (Riskuj) a některé jako pomůcka k učení (osmisměrka).

Je to inspirace pro učitele, kteří chtějí žákům zpestřit hodiny hudební výchovy a vyhnout se jednotvárnosti. V bakalářské práci je zpracován obsah jednotlivých aktivit, jejich pravidla a jejich funkce (v čem by měla aktivita pomoci). Je zejména pro učitele, aby věděli, co mají s uvedenou aktivitou dělat a jak ji pro žáky podat.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vytvořit různé aktivity ke zpestření výuky v hodinách hudební výchovy. Přestože není možné nahlédnout, zda plní své funkce či nikoli, považuji je za splněné. V budoucnu by mohla tato práce být rozšířena. Je možné již vytvořené CD vyzkoušet v některých třídách 2. stupně základních škol, dále vytvořit a nechat vyplnit dotazník jednak učitelům, jednak žákům. Jako další možnost se nabízí rozšířit a doplnit dané aktivity, případně vymyslet nové.

RESUMÉ

Rok české hudby 2014 je projekt zahrnující významné české hudební skladatele. Bakalářská práce zahrnuje tři nejznámější skladatele, jejichž rok narození či úmrtí má na konci číslici čtyři nebo nula. Hudba Bedřicha Smetany hluboce ovlivnila následující generace. Antonín Dvořák položil základy kantátové a oratorní hudby a jako první seznámil Evropu s českou moderní hudební kulturou. Leoš Janáček patří k nejvýznamnějším operním skladatelům 20. století.

Práce se z větší části zabývá vytvořením aktivit daných na multimediální CD, s nimiž lze pracovat v hodinách hudební výchovy. Vytvořené aktivity mají pomoci učitelům zpestřit žákům tyto hodiny. Jsou vytvořeny tématy, kterými se zabývá teoretická část, například Bedřich Smetana, Antonín Dvořák a Leoš Janáček a jejich život a dílo. Vytvořené aktivity zahrnují osmisměrku, hru Riskuj, pexeso, pohádky a další.

SUMMARY

The Year of Czech Music 2014 is a project comprising significant Czech composers. In this bachelor thesis the three best known composers with numbers zero or four in their dates of birth or death are included. Bedřich Smetana's music has influenced generations. Antonín Dvořák has laid foundations of cantata and oratory music and he has also introduced the modern music culture to Europe. Leoš Janáček is one of the most important opera composers of the 20th century.

The biggest part of the bachelor thesis is dedicated to creation of multimedia CD with activities that can be used for music classes. The created activities are meant as help for teachers to vary these classes. The activities relate to theoretical topics, e.g., Bedřich Smetana, Antonín Dvořák and Leoš Janáček and their life and work. They also include word finds, a game called Riskuj, pexeso, fairytales and much more.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Knižní zdroje

Bedřich Smetana 2.3.1824-12.5.1884. Praha: Divadelní ústav, Informačně koordinační centrum, 2004. 12 s. ISBN 80-7008-172-4.

BURROWS, John. WIFFEN, Charles. AINSLEY, Robert. *Klasická hudba*. V Praze: Slovart, 2008. 528 s. Velký ilustrovaný průvodce. ISBN 978-80-7391-060-0.

DOHNALOVÁ, Lenka. *Czech music*. 1st print. Prague: Theatre Institute, 2005. 91 s. ISBN 80-7008-175-9.

DOHNALOVÁ, Lenka, *Národní identita/y v české hudbě*. 1. vyd. Praha: Institut umění- Divadelní ústav, 2012. 94 s. ISBN 978-80-7008-292-8

DÖGE, Klaus. *Antonín Dvořák: život, dílo, dokumenty*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2013. 357 s. ISBN 978-80-7429-297-2.

FAJFRLÍKOVÁ, Marie. *Významní čeští klavírní interpreti a pedagogové v 19. století*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce. ZČU Plzeň. Vedoucí práce doc. PaedDr. Daniela Mandysová.

Ilustrovaný encyklopedický slovník. Vyd. 1. Praha: Academia, 1980-1982. 3 sv.

JANÁČEK, Leoš a PŘIBÁŇOVÁ, Svatava. *Thema con variazioni: korespondence s manželkou Zdeňkou a dcerou Olgou*. 1. vyd. Praha: EditioBärenreiter Praha, 2007. 468 s. ISBN 978-80-86385-36-5.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Vyd. 3., upr. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 791 s. Odborné slovníky.

LINHART, Jiří a kol. Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy: 30000 hesel. Litvínov: Dialog, 2002. 412 s. ISBN 80-85843-61-7.

SMOLKA, Jaroslav a kol. *Dějiny hudby*. Vyd. 1. Brno: Togga ve spolupráci s Českým hudebním fondem, 2001. 657 s. ISBN 80-902912-0-1.

Elektronické zdroje

Bedřich Smetana. Antologie české hudby [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z :
http://www.antologiehudby.cz/autori.php?id_skladatele=31&prijmeni=Smetana

DATASERVIS GROUP. Encyklopedie CD, DVD. *CD-ROM (CD-READ ONLY MEMORY)* [online]. 2011 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z:
<http://www.dsg.cz/encyklopedie/cd-compact-disc/cd-rom-cd-read-only-memory/>

Dílo a osobnost Antonína Dvořáka [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z:
<http://www.antonin-dvorak.cz/uvod/>

Leoš Janáček. Antologie české hudby.[online]. [cit. 2015-04-07]. Dostupné z:
http://www.antologiehudby.cz/autori.php?id_skladatele=36&prijmeni=Jan%C3%A1%C4%8Dek

MICROSOFT. *Základy animace u prezentace* [online]. 2010 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z:
<https://support.office.microsoft.com/cs-cz/article/Z%C3%A1klady-animace-u-prezentace-4fbc7d35-3548-431a-a871-709945f9352c?CorrelationId=466e0cf0-7b77-449b-a89e-86bd316bfc50&ui=cs-CZ&rs=cs-CZ&ad=CZ>

NĚMEČEK, Milan. Příprava a realizace programu „Rok české hudby 2014: tvořivost a spolupráce“. [online]. Praha, 2013. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z:
http://www.rokceskehudby.cz/download/RCH-schvaleny_porad_o_vedeni_MK.pdf

Období po roce 1860 (ca 1860 - 1900). Antologie české hudby [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: http://www.antologiehudby.cz/texty.php?obdobi=6#clanek_26

REŽNÝ, Pavel. *Janáčkovy mužské sbory z pohledu současné interpretace*. [online]. [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://epedagog.upol.cz/eped4.2002/clanek08.htm>

Smetana, Bedřich (1824 – 1884). [online]. [cit. 2015-04-06]. Dostupné z:
<http://www.antonin-dvorak.cz/smetana>

ŠORMOVÁ, Kateřina. Virtuální Muzikologie. *Hudba 1. poloviny 20. století (1900-1945)* [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://dejiny.hudby.cz/public/kapitola.phtml?kapitola=356>

ŠORMOVÁ, Kateřina. Virtuální Muzikologie. *Romantismus* [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://dejiny.hudby.cz/public/kapitola.phtml?kapitola=360>

Výroba CD a DVD - lisování, vypalování, potisk, obaly. Multimediální CD-ROM [online]. [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.azcd.cz/dalsi-sluzby/multimedialni-cd-rom>

Yearof Czech Music. Rok české hudby: Home [online]. Praha: Institut umění - Divadelní ústav [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.rokceskehudby.cz/home>

Yearof Czech Music. Rok české hudby: rok české hudby [online]. Praha: Institut umění - Divadelní ústav [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.rokceskehudby.cz/home>

SEZNAMPŘÍLOH

Příloha č. 1: Bajka o lišce

Příloha č. 2: Hra „Riskuj“

Příloha č. 3: Osmisměrka

Příloha č. 4: Pexeso

Příloha č. 5: Pohádky

Příloha č. 6: Poznávkačka lehčí

Příloha č. 7: Poznávkačka těžší

Příloha č. 8: Přehled obsahu na CD

Příloha č. 9: Přesmyčky

Příloha č. 10: Putování za operami Bedřicha Smetany

Příloha č. 11: Spojovačka

Příloha č. 12: Test

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Bajka o lišce

1. V textu se ukrývají názvy skladeb. Najdete je všechny? Skladby v textu podtrhněte.

Bajka o lišce.

Jistě znáte Příhody lišky Bystroušky, která je velice znalá a vždy dost vychytralá na to, aby vyřešila každý záludný úkol. Dnes vám budu vyprávět, jak se pokusila obelstít medvěda.

Liška má ráda procházky a chtěla se projít dnes okolo Vyšehradu, kde byla krásná příroda. Liška si říkala, že okolo tohoto hradu chodí často, ale nikdy neviděla, že by se zde potulovaly slepičky pana Krkovičky. Nikdy tak daleko od domu neutíkaly. Ulice, ve které se nacházela, byla opuštěná, a tak zatoužila pohrát si s drůbeží. A usoudila, že by ji nikdo při hraní neviděl. Vydala se po jedné opuštěné a nemocné slepici, když v tom zazvonily zlonické zvony. Vyděsila se a utekla se schovat, bála se, aby ji někdo neviděl. Rozhlížela se, ale nikdo tam nebyl. Pomyslela si, že na ni jde stařecká opatrnost zločinců. Ale nebyla daleko od pravdy, protože ji viděl grizzly, který byl v policejní uniformě. U Vltavy předstíral, že je rybář a že nic neviděl. Liška ho zpozorovala a šla se ujistit, jestli si toho nevšiml. V národním tónu si zpívala píseň ovčáci, čtveráci. Jelikož liška nebyla hloupá a poznala, že je grizzly v policejním obleku, tak si pomyslela, že asi nebude hasič. Domluvila se s vodníkem, který žil poblíž, jestli by jí nepomohl obelstít policistu. Vodníkovi to udělalo radost a zatoužil vyzkoušet jeho novu zbraň. Naučil se hrát na violu tu nejjemnější ukolébavku, která ho uspala. Liška využila příležitosti a odtáhla medvěda k panu Krkovičkovi, který vlastnil v Praze nejvíce drůbeže. A řekla panu Krkovičkovi, že mu grizzly chtěl sníst všechny slepice. Ale pan Krkovička znal Pepíka (medvěda) moc dobře a věděl, že je policista. Na radnici si ho objednal, aby zjistil, kdo mu chodí na jeho zvířata.

Ano, dopadlo to nakonec dobře. Liška dostala za vyučenou. Medvěd, i když jsme si mysleli, že bude obelstěn, byl nakonec chytřejší než liška a obelstil lišku on sám. Nakonec se to rozkřiklo a všechna zvířátka o tomto činu štěbetaly jak laštovičky.

2. Nalezené skladby přiřad'te k těmto hudebním skladatelům:

Antonín Dvořák

Bedřich Smetana

Leoš Janáček

Příloha č. 2: Hra Riskuj

Bedřich Smetana	Leoš Janáček	Antonín Dvořák	Hudební Nástroje	Rytmus	Pelmele
1000	1000	1000	1000	1000	1000
2000	2000	2000	2000	2000	2000
3000	3000	3000	3000	3000	3000
4000	4000	4000	4000	4000	4000
5000	5000	5000	5000	5000	5000

1000

Kolik měl Bedřich Smetana dětí?

2000

Jmenujte dvě hudební skladby, které složil Bedřich Smetana.

3000

Z kolika částí se skládá Má vlast?

4000

Co Bedřicha Smetanu postihlo v roce
1874?

5000

Která ocenění za svoji tvorbu Bedřich
Smetana dostal?

BONUS

- A) Ve kterém roce se Bedřich Smetana narodil?
- B) Vyjmenujte části skladby Má vlast .

1000

Kde se Leoš Janáček narodil a kde působil?

2000

Kterou školu Leoš Janáček založil?
Kde?

3000

Jak se jmenuje Janáčkova opera, která
patří k trojici nejoblíbenějších českých děl
světového operního repertoáru?

4000

Který časopis Leoš Janáček vydával?

5000

Řekněte, zda tvrzení o L. Janáčkoví je správné. Pokud ne, opravte chyby.

Leoš Janáček se narodil roku 1854 v Hukvaldech. Byl to hudební skladatel, pedagog, folklorista, dirigent a sbormistr. Patří k nejvýznamnějším osobnostem 20. století.

BONUS

Co je to za budovu?

1000

Kde se Antonín Dvořák narodil?

2000

Kde A. Dvořák působil jako
pedagog?

3000

Ze kterých forem A. Dvořák
vycházel?

4000

Pod čí taktovkou hrál A. Dvořák
téměř devět let v Prozatímním
divadle?

5000

Vyjmenujte tři díla A. Dvořáka.

BONUS

Kolik kompozic A. Dvořák
přibližně složil?

1000

Jaký nástroj je na obrázku? Mezi které
druhy hudebních nástrojů patří?

2000

Jaký nástroj je na obrázku?

3000

Jaký nástroj je na obrázku?

4000

Jaký nástroj je na obrázku?

5000

Jaký nástroj je na obrázku?

BONUS

A) Jaký nástroj je na obrázku?

B) Jak dělíme hudební nástroje? Uveďte příklad.

1000

Vytleskejte rytmus.

2000

Vytleskejte rytmus.

3000

Vytleskejte rytmus.

4000

Vytúkejte.
X – pravá ruka
O – levá ruka

5000

Ve dvojici vytleskejte: Jeden tleská doby.
Druhý tleská rytmus.

BONUS

Vytleskejte.

1000

Jaký je rozdíl mezi gospelem a spirituálem?

2000

Kdo z těchto skladatelů psal opery?

- a) Antonín Dvořák
- b) Bedřich Smetana
- c) Leoš Janáček
- d) všichni

3000

Jaký je rozdíl mezi operou a operetou?

4000

Kdo je na obrázcích?

5000

Jaký je rozsah příčné flétny?

BONUS

Co to znamená?

a) p	e) decrescendo
b) coda	f) oboe
c) legato	g) a tempo
d) allegro	h) intermezzo

Příloha č. 3: Osmisměrka

NAJDĚTE SLOVA A ZKUSTE ZJISTIT, CO JE TAJENKOU

H	R	A	O	S	U	I	T	A
U	U	K	R	M	X	K	H	L
B	Š	K	Č	E	E	Á	O	Š
I	Á	E	V	T	P	Ř	U	Y
Č	R	Č	S	A	K	O	S	M
K	K	Á	É	N	L	V	L	O
A	A	N	X	A	H	D	E	T
P	I	A	N	O	U	D	Y	I
B	Y	J	E	T	R	O	F	L

Smetana, opera, piano, Dvořák, Janáček, Hukvaldy, forte, housle,
Hubička, suite, Šárka, Litomyšl

Tajenka: _____

Příloha č. 4: Pexeso

Pexeso

Hudebních nástrojů

PRAVIDLA

- Na dalším snímku se objeví tabulka
- Každý žák si připraví tužku a papír
- Učitel vždy vyvolá někoho, kdo řekne číslo obdélníčku, který vám odhalí hudební nástroj
- Žák má za úkol přiřadit čísla obdélníků, pod kterými je stejný hudební nástroj, k sobě
- Dále žák musí správně pojmenovat dané hudební nástroje a zařadit je do hudební skupiny

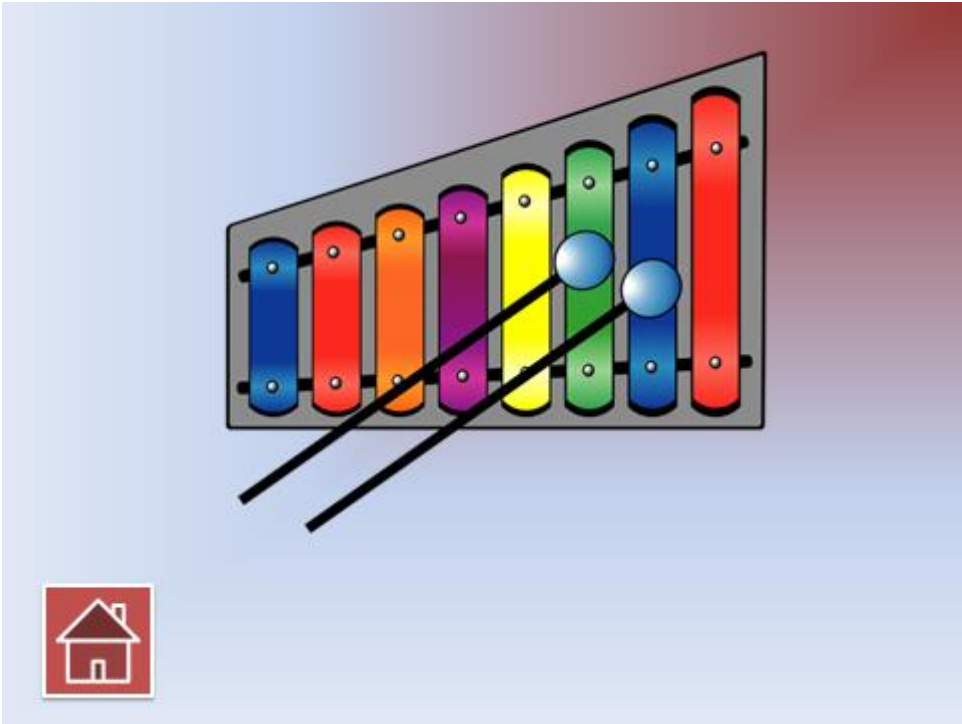
<u>PEXESO</u> 1	<u>PEXESO</u> 2	<u>PEXESO</u> 3	<u>PEXESO</u> 4
<u>PEXESO</u> 5	<u>PEXESO</u> 6	<u>PEXESO</u> 7	<u>PEXESO</u> 8
<u>PEXESO</u> 9	<u>PEXESO</u> 10	<u>PEXESO</u> 11	<u>PEXESO</u> 12
<u>PEXESO</u> 13	<u>PEXESO</u> 14	<u>PEXESO</u> 15	<u>PEXESO</u> 16

Správné odpovědi

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

- 1 a 16 – bicí blanozvučný nástroj
- 2 a 12 – dechový žesťový nástroj
- 3 a 5 – strunný smyčcový nástroj
- 4 a 10 – strunný úderný nástroj
- 6 a 15 – dechový dřevěný nástroj
- 7 a 13 – strunný drnkací nástroj
- 8 a 14 – bicí samozvučný nástroj
- 9 a 11 – bicí nástroje

Příloha č. 5: Pohádky

Zkuste v pohádkách najít všechny skladby daných skladatelů. Skladby podtrhněte.

a) A. Dvořák

Píseň o nevěstě, která měla dvě perličky ve vlasech.

Povězme si pohádku, která se odehrává v přírodě, někde nedaleko Tábora. Byla to pohádka vystřižená jak z nového světa, kdy se malý princ dozvěděl, že v lese bydlí zlá čarodějnice. Malý princ si řekl, že jsou to povídačky, stejně jako drama Romeo a Julie. Rozhodl se, že půjde les prozkoumat a zpíval si píseň v národním tónu, což byl ovšem tón C. Když se ocitl na mýtině uprostřed lesa, přepadla ho myšlenka, jestli to o čarodějnici nebyla přeci jen pravda, protože to vypadalo strašidelně, jako když starý princ předčítal malému princovi Svatební košili od Erbeny. Naštěstí se se vše uklidnilo a nastal v lese klid, a tak se malý princ rozhodl jít dál. Nakonec zjistil, že čarodějnice je vymyšlená, protože spatřil nádhernou Rusalku s krásnými vlasy, které se dotýkaly země. Když k ní malý princ přistoupil a promluvil s ní, zjistil, že se jmenuje Šárka. Malý princ se rozhodl, že si ji vezme za ženu, když v tom zjistil, že se krásná dívka nemůže vzdálit ze svého lesa, jinak se z ní stane prach. Byl velice smutný, ale tak moc se do ní zahleděl, že se rozhodl se za ní do lesa přestěhovat, a že neskončí jako čert a Káča, ale že se budou mít rádi až do konce života. Dlouhovlasá dívka měla ve vlasech perličky, které byly kouzelné. A protože si ji malý princ chtěl vzít, mohla je použít. Jednu perličku použila na vybudování království v lese, kde byl klid a mír a žádné války, a z druhé perličky vykouzila vodníka, který se jim staral o veškerou vodu v celém jejich lesním království i o Středočeský oceán. Při svatbě si zatančili slovanské tance a vydali se do svého království, kde žili až do smrti a jejich děti jim vystrojily nezapomenutelný smuteční pochod, na který přišlo celé království. Byli tam všichni: Pepa, Lojza, Jakobín, Tonda a všichni ostatní přátelé, a dokonce i všechna zvířata i ryby, o které se hastrman staral.

b) B. Smetana

Pohádka o princezně, která facebookovala

Jak všichni víme, tak se v dnešní době prodané nevěsty nevyskytují, a princezny se vdávají z lásky. Tak tomu bylo o princezně Cibuličce, která byla často na Facebooku a chatovala s kamarády a sdílela všechny své pocity na zeď. Zveřejňovala, jak ji napadl medvěd, že přiletěly vlaštovičky a dokonce, že už má chuť na vdavky. Kdo ví, jak to bylo. Možná se nějaký hacker naboural princezně na Facebook a zveřejnil to bez jejího vědomí. Ať to bylo tak nebo tak, tatínek se těšil na svatební veselí a už si představoval, jak si nějaký rybář, či princ zatancuje s princeznou furianta, což je rychlý a ohnivý český tanec.

Král vystrojil veliký ples a pozval tu nejlepší kapelu, která ještě měla volný termín. Přiběhl šašek a volal: „Ó Gustave, můj králi, přišlo celé království, protože princezna to zveřejnila na Facebooku.“ Král se otřepal a šel zavolat americký prapor, aby krále zachránil od všech problémů, které princezna napáchala. Král se rozzlobil a řekl, že si princeznu nevezme člověk, který umí sdílet všechny své pocity na zdi, ale odhodlaný člověk, který vyleze až na vrchol Čertovy stěny. Znělo to sice nebezpečně, ale byla to skála vysoká asi jen sedm metrů. Avšak radost z dnešní mládeže se vytratila. Myslela si, že se zadarmo nají a užije si dobrou noc, ale tatínek je všechny vyhnal. Dny utíkaly a princezna na Facebooku sdílela, že je smutná, že už si myslí, že si ji nikdo nevezme, a že upadne v zapomnění, a že už nezažije pocit, který by jí říkal, jaké krásné by to bylo mít ženicha. V tom jí do hlavy vpadla vzpomínka na Plzeň, kde potkala Dalibora, který ji zachránil před již zmíněným medvědem. Hned si ho vyhledala v přátelích a zeptala se ho, jestli nechce přijet za ní, že by to byla taková romance, a že by se hezky prošli z českých luhů a hájů až k Čertově stěně. Dalibor pozvání přijal a tak se šli projít. Došli až na místo sedmimetrové stěny a princezna řekla, že mu dá hubičku, když vyleze až nahoru. Tato výzva byla tak veliká, že nejen, že tam vylezl, ale pomohl princezně, aby vylezla za ním. Byla to romantická chvíle a princezna zapomněla na internet a byla s ním až do chvíle, kdy za hory slunce zapadá. Do toho jim hrálo v pozadí rádio Blaník.

Co vám budu povídat. Byla svatba a všichni se radovali, zazvonil zvonec a facebooku byl konec.

c) L. Janáček

Na hradě straší

Karel bydlí na hradě, o kterém se říká, že se na něm straší. Ale Karel věděl, že je to jen meluzína a v klidu žil a spal a ničím se nenechal vyrušit. Jednou pozval na prohlídku kamarádku Šárku, která měla ráda procházky. Nejraději procházela ulice skrz na skrz a hledala nová zákoutí města, ve kterém žila, ale u Karla ještě nebyla a těšila se tam. Byla velice zvědavá. Po zarostlém chodníčku se přibližovala k místu Karlova bydliště a řekla si, jestli to není náhodou ten známý hrad, o kterém se tak povídá. S Karlem si povídali a uviděli sýčka, Karel ho měl rád, ale ona se ho snažila vyplašit. Avšak sýček neodletěl. Karel začal pomalu věřit, že na jeho hradě straší, protože se mu po domě pohybovala liška. Nebyla to obyčejná liška, ale byla z pohádky: Příhody lišky Bystroušky. Dokonce se zde zjevila Rusalka s vodníkem a ptali se na cestu, kudy se jde na Okoř. Karel zaskočeně odpověděl, že jsou už na Okoři, a že jsou u něj doma. Všichni tři si sedli a čekali, až je Karel začne obsluhovat. Ale Karel byl zaskočen víc než Šárka, a tak se nezmohl na slovo. Ve chvíli, kdy mu liška řekla: „Dobrou noc,“ omdlel a vzbudil se ve své posteli. Nikdo u něj na hradě nebyl. A tak byl zmatený a přemýšlel, jestli se to vlastně stalo nebo ne. Nakonec se to dozvěděl. Ale pravdu nám už nikdo neřekne.

Příloha č. 6: Poznávka lehčí

POZNÁVAČKA

Hádejte kdo je kdo

ANTONÍN DVOŘÁK

LEOŠ JANÁČEK

BEDŘICH SMETANA

DVOŘÁK S MANŽELKOU

JANÁČEK S MANŽELKOU

VYŠEHRAD

RUSALKA

SMETANA S MANŽELKOU

JANÁČKOVA ŠKOLA

RODNÝ DŮM DVOŘÁKA

Příloha č. 7: Poznávka těžší

POZNÁVAČKA

Hádejte kdo je kdo

ANTONÍN DVOŘÁK

RODNÝ DŮM DVOŘAKA

BEDŘICH SMETANA

JANÁČEK S MANŽELKOU

RUSALKA

VYŠEHRAD

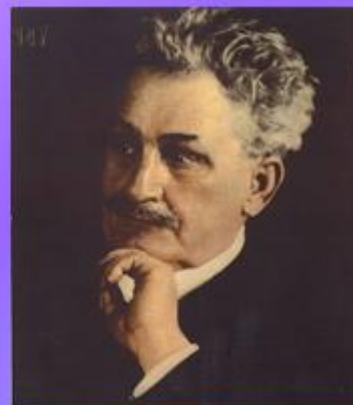

DVOŘÁK S MANŽELKOU

SMETANA S MANŽELKOU

LEOŠ JANÁČEK

JANÁČKOVA ŠKOLA

LEOŠ JANÁČEK

Příloha č. 8: Přehled obsahu na CD

Přehled obsahu na CD

Obsah na CD je řazen do několika složek.

1. Složka Materiál učitel obsahuje:

- Soubor Bajka o lišce ve Wordu a v PDF
- Osmisměrka v Excelu a v PDF
- Soubor Pohádky ve Wordu a v PDF
- Přesmyčky ve Wordu a v PDF
- SouborSpojovačka ve Wordu a PDF
- Test taktěž ve Wordu a v PDF

2. Složka Materiál žák obsahuje:

- Soubor Bajka o lišce ve Wordu a v PDF
- Osmisměrka v Excelu a v PDF
- Soubor Pohádky ve Wordu a v PDF
- Přesmyčky ve Wordu a v PDF
- SouborSpojovačka ve Wordu a PDF
- Test taktěž ve Wordu a v PDF

3. Složka Obrázky obsahuje:

- PodsložkuDvořák, kde jsou obrázky, patřící k A. Dvořákovi
- Podsložku Hudební nástroje, kde jsou obrázky hudebních nástrojů, které jsou použity v aktivitě pexeso
- Podsložku Janáček, která obsahuje obrázky patřící L. Janáčkoví
- Podsložku Smetana, která obsahuje obrázky patřící B. Smetanovi
- Dokument Obrázky seznam, který obsahuje přehled obrázků a internetové odkazy, odkud obrázky byly staženy

Obrázky hudebních skladatelů byly použity v aktivitě poznávačka a ve hře Riskuj.

4. Složka Pexeso obsahuje:

- Hra pexeso, která je vytvořena v PowerPointu

5. Složka Poznávačka obsahuje:

- Soubor Poznávka lehčí, která je vytvořena v PowerPointu
- Soubor Poznávka těžší, která je taktéž vytvořena v PowerPointu

6. Složka Riskuj obsahuje:

- Pod složku Riskuj rytmus, kde jsou nahrány správné odpovědi pro oblast rytmu
- Soubor Riskuj, který je v PDF
- Soubor Riskuj vytvořený v PowerPointu
- Soubor Riskuj odpovědi, který obsahuje správné odpovědi na otázky, a je určen pro učitele.

7. Složka Ukázky skladeb obsahuje:

- Tato složka obsahuje 12 ukázek skladeb.
- Seznam skladeb

Příloha č. 9: Přesmyčky

A. Po správném seřazení písmen vždy dostanete jeden hudební nástroj. Najdete je všechny?

1. DOKEONAR:	17. NOGOB:
2. UHOLES:	18. AKLIRENT:
3. JOHOB:	19. OUZPON:
4. ANJBO:	20. DOLÍNAMAN:
5. ONFASOX:	21. UTAB:
6. MARÍNUTAB:	22. VLOKÍŘKAD:
7. ONTUAL:	23. RÍVLAK:
8. FARHA:	24. ÁPMYTYN:
9. OGONK:	25. ULEKELU:
10. RINGALT:	26. NYLEČI:
11. YRATAK:	27. RUTEMPAT:
12. NÁČÍPŘ NÉTLAF:	28. MOUCHOVBEZ:
13. KOLAPI:	29. FNOLYXO:
14. ITAREC:	30. VORAZKHON:
15. GATOF:	31. ENÍLS OHR:
16. YDUD:	32. ILKYNČOR:

Příloha č. 10: Putování za operami Bedřicha Smetany

Putování za operami Bedřicha smetany

V jedné kouzelné zemi plné hudby a zpěvu se objevují různé postavy (osobnosti, zvířátka a pohádkové bytosti). Znáte některé? Jestli ne, tak pan skladatel Bedřich Smetana jich má ve svých operách mnoho.

Vyluštěte následující křížovky a poznejte je.

1. Vyluštěte osmisměrku a získejte první operu.

P	O	M	L	K	A	B	A	R	A
I	O	S	N	O	V	A	S	N	A
A	I	Z	H	L	A	S	A	B	K
N	O	K	O	Ř	T	U	B	A	B
O	E	L	S	U	O	H	I	V	U
Č	E	Í	Č	I	N	E	L	CH	R
Á	CH	Č	Y	N	Á	P	M	Y	T

basa, činel, hlas, housle, klíč, nota, osnova, piano, pomlka, pozoun, trubka, tuba,
tympány

TAJENKA: _____

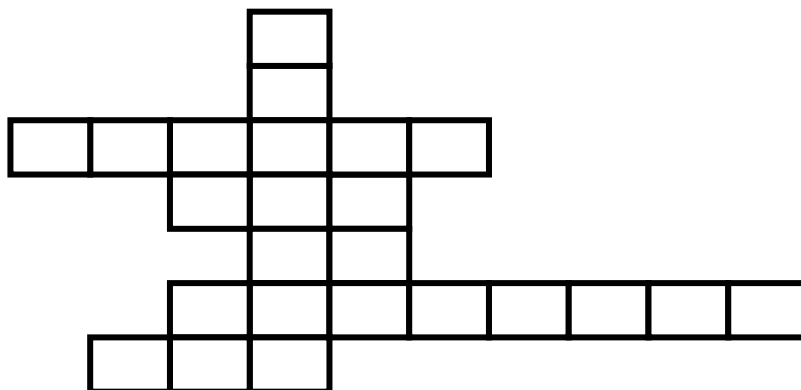
2. Vyškrtejte tato písmena: B, I, C, Š, K.

Pokud vyškrtnete všechna uvedená písmena, pak získáte název druhé Smetanovy opery.

BKPCIRŠIOKŠCBDACIBKNŠIÁKBNEKICŠVBCBĚŠKSBTKAŠ

TAJENKA: _ _ _ _ _

2. Vyluštěte křížovku a tajenka prozradí třetí operu.

TAJENKA: _____

3. Znáte české pověsti? Uhádnete jméno?

Název této opery je dle jedné postavy z pověsti. Jedná se o ženu, která měla dvě sestry. Kazi a Tetu. Její otec se jmenoval Krok. Pověst nám praví, že jejím manželem se stal Přemysl Oráč.

TAJENKA: _____

4. Odhalte název další opery

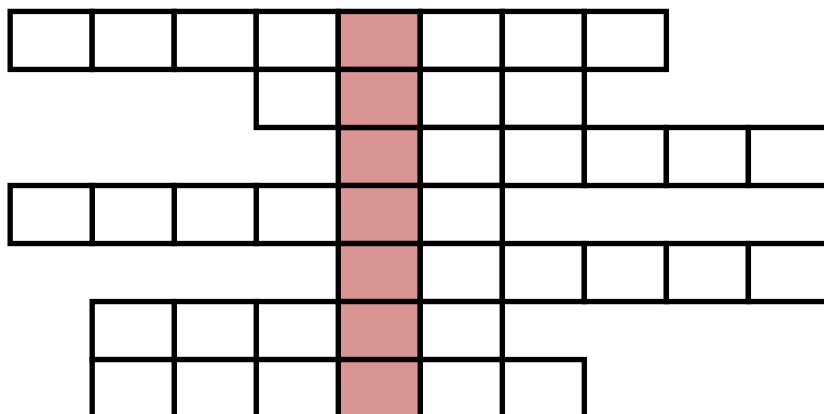
- Nebyla jen jedna, ale byly obě ____.
- Ženy, kterým zemřeli manželé - _____

TAJENKA: _____

5. Křížovka

Skladatel těchto oper složil i cyklus symfonických básní. Znáte je?

1. Název první SB
2. 4. SB je z Českých
3. Název 6. SB
4. Křestní jméno tohoto skladatele
5. Z jakých luhů a hájů je 4. SB
6. Název 3. SB
7. Název 2. SB

TAJENKA: _____

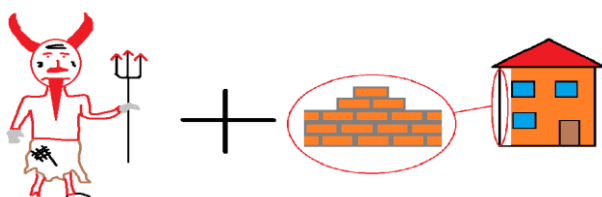
6. Doplňte do textu

Bedřich Smetana ohluchl, neslyšel, co mu někdo říkal. Když skládal svou další operu, na kterou se ptáme, také neslyšel.

Když si my mezi sebou něco sdělujeme a nechceme, aby se o tom někdo jiný dozvěděl, pak je to naše velké _____

TAJENKA: _____

7. Obrázek ukryvá název poslední dokončené opery. Uhádnete tento název?

TAJENKA: _____

SPOJOVAČKA

Bedřich Smetana

(1854 – 1928)

Antonín Dvořák

(1841 – 1904)

Leoš Janáček

(1824 – 1884)

Příloha č. 11: Test

Test – souhrnné opakování

Jméno: _____ Příjmení: _____ Datum: _____ Body: ____ /23 Znamka:

Zakroužkujte správnou odpověď

1. Ve kterém městě se narodil Bedřich Smetana?
 - a) Brno
 - b) Plzeň
 - c) Litomyšl
 - d) Kolín

2. Který český skladatel se narodil v Nelahozevsi?
 - a) Jiří Barta
 - b) František Benda
 - c) Leoš Janáček
 - d) Antonín Dvořák

3. V letech 1854 – 1928 žil:
 - a) Leoš Janáček
 - b) Antonín Dvořák
 - c) Bedřich Smetana

4. Kdo položil základy české kantátové a oratorní tvorby?
 - a) Leoš Janáček
 - b) Zdeněk Fibich
 - c) František Škroup
 - d) Jaroslav Ježek
 - e) Pokud žádný z nich, kdo to byl? _____

Zaškrtněte, zda je tvrzení pravdivé (P), či nepravdivé (N)

1. Antonín Dvořák se narodil v Hukvaldech, ale působil v Praze. **PN**
2. Bedřich Smetana ohluchl. **PN**
3. Bedřich Smetana napsal smyčcový kvartet e moll „Z mého života“ a Antonín Dvořák napsal symfonii č. 9 e moll „Z nového světa“ **PN**
4. Leoš Janáček napsala operu Její pastorkyňa a narodil se v Nelahozevsi. **PN**
5. Antonín Dvořák hrál pod taktovkou Bedřicha Smetany. **PN**
6. Janáček se setkal s Antonínem Dvořákem i Bedřichem Smetanou. **PN**

Spojte výrazy, které k sobě patří

1. Prodaná nevěsta	a) Leoš Janáček
2. Rusalka	b) Má vlast
3. Zakladatel varhanické školy	c) opera
4. Vyšehrad	d) Bedřich Smetana
5. Romantismus	e) Antonín Dvořák

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

Poznejte, co /kdo je na obrázku

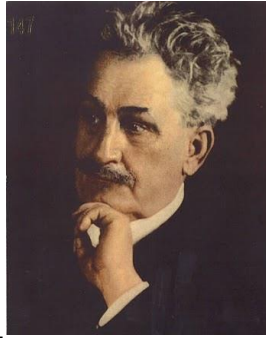
1.

2.

3.

4.

